Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз • ЕРА, 13 МАРТ, 1980 ШУ. • № 32 (6162). • Мах 2 кепиг.

ЛЕНИНСКИ ГРАМОТАШ ЕННАЙ

Юртбоахама производства дегlайоалаечеи юрта боахама продукце берттера тайпаш кийчдара итталгlча пятилетна задапеш ханал хьалха кхоачашъечеи толамаш дахарах КПСС Нохч-Гlалгlай обкома бюрос, Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо баьча социмагlа Ленински Сийлен грамота еннай Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза коллективана.

«Грознефтеоргсинтез» производствени объединене кустовой информационно-вычислительни центра (КИВЦ) болхлоша бинкий, бухгалтерски учетий балхаца дуьззденна дола дукха балхаш ду. Ункхаза дика болх беш ба Нина Лачева, Татьяна Клюкина кхыбареш.

СУРТА ТlА: Н. Лачева, Т. Клюкина.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ДАЙ-МЕХКА ДОККХА СОВГIАТ

Нохч-ГIалгIай АССР-а Российски Федераце Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх дIаялар

Боккха кхаъ хиина тlаийнар Нохч - Гlалгlайчен къахьегамхоша Ерригроссийски социалистически яхьа итогегlа Республикана РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара теля Цlе байракх хьожаяра хоам. Шоай къахьегама иштта боккха мах баро деган айдаьти наха декхараш тlаийлу кхы а дикагlа болх бе, кхы а доккхагlа толамаш даха.

Самардийнахьа Грозне театрально - концертни зале хилар Нохч - Гlалгlай АССР-ана РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара теля Цlе байракх хьалляра хсталь партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама актива, производстве хьалха латтачий цхьана яь республикански собрани.

Президиуме ба КПСС ЦК член, РСФСР Министрий Совета Председатела заместитель Е. Ф. Карпова, КПСС ЦК пропаганда отдела инструктор П. И. Жилин, КПСС обкома шоллагlа секретарь Л. Д. Магомадов, НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, НГlАССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС обкома секретараш М. О. Буэуртанов, М. А. Дорохов, Д. Г. Завгаев, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь П. И. Семенов, республико кхыбола кулгалхой, промышленностеи юрта боахамеи хьалхе латтараш.

Массане а чlоагlа тlоарш а деттаж гулбеннараша сийлен президиуме хорж КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев керте латта КПСС ЦК Политбюро.

Собрани хьаеллаш КПСС обкома шоллагlча секретаро Л. Д. Магомадова аьлар, республикана РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела Цlе байракх ялар Нохч - Гlалгlайчен беррига болхлой, колхозхой, къахьегача интеллигенце доккха цlей да. Цо къахьегамхой деган уроттаду, керда ивзаш тlатох производства эффективноста балха дикали дlахо айяра, пятилетка чакхйоалача шера планаш толаме кхоачашъяра, хургйолча КПСС XXVI съезда даха ма доагlара наkъадахара.

Къамаьл де дош ду КПСС ЦК член, РСФСР Министрий Совета Председатела заместитела Е. Ф. Карповайна.

Российски Федераце правительства, ВЦСПС цlерагlа по дег тlара къоабалбувц гулбеннараш а царца республика беррига къахьегамхой а толамаш дахарцеи дола а доагlаш сийлен совгlат даларцеи. 1979 шера экономически социальни дегlадахара план Нохч - Гlалгlайчено толаме кхоачашъяр — из да болхлоша, колхозхоша, интеллигенце тlагlертта къахьегарах, дерригхалкъа яхье цар хьинаре дакъа лацарах хьахинар. Из да КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь боахамий культурен дегlайоалаяра декхараш кхоачашдара тlабераbаь областной партийни организаце баьча боккхача организаторски политически балхах, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама органаша баьча беркатеча балхах хьахинар.

СССР-а а Российски Федераце а экономически социальни дегlадахара даькъе дакхача толамех дувцаш, къамаьл дахо уйла тlаихайтар советски халкъа нахара хьалхторо дlахо тоаллара. Пятилетни дlайоалаелча дена алхха Российски Федераце шоай жилищни хьалаш тоадаьд 24 миллион саго. Бахача нахаа цхьан сага сих тlайоагlа реальни доходаш 14 процент алсамъяьннай.

Экономика дегlайоалаеча Нохч - Гlалгlайчено даьхача толамий бе боагlа мах а беш, Е. Ф. Карповас белгалдоьхар республика промышленностеи юрта боахамеи долаш доло кхоачамбоацараш. Массанахьа а леларц плановни договорни дисциплина. Цхьайолча предприятеша кхоачашъяц къахьегама овсарде айяра задапеш Къоастаяьна проблемаш я юрта боахаме а. Шийн къамаьл чакхдоалаш цо аьлар:

— Сона чlоагlа тоам хул Российски Федераце правительстван ВЦСПС-еи тlадилла гlулакх кхоачашдеш — Нохч - Гlалгlай автономни республикана Ерригроссийски социалистически яхье доккхий толамаш даьхар хьожаяь карара кара тело Цlе байракх дlалуш а доккха совгlат даларца беррига а цlаьнха а даькъала буваш а, коммунизм хьалхеча дlахо а оаш толамаш даьхача поз сона.

Торжественни иш лоьх. Зале хьачуяхь Цlе байракх. Берригаш а хьалгlайтта чlоагlа тlоараш а деттаж Е. Ф. Карповас республика викалашка дlалу сийлен совгlат.

Къамаьл ду Нохч - Гlалгlай АССР Министрий Совета председатела М. А. Керимова. Цо аьлар, тахан Нохч-Гlалгlай АССР къахьегамхой доккха цlей да. Республикана совгlат далар — из парте планаш чакхйоахача, пятилетка задапеш кхоачашъеча Нохч - Гlалгlайчен болхлой классо, колхозни ахархоша, интеллигенце, беррига къахьегамхоша юкъедихьача хоалуча даькъа боккха мах бар. Республика къахьегамхоша, берригача советски наха санна, КПСС Ленински Центральни Комитета гонахьа айкха кхоатабенна я болаш, массане а хьаллоац Коммунистически парте чурен апахьиреи политика, берригача долагlоша балха эффективности дикали айю.

КПСС обкома бюро, НГlАССР Министрий Совета, Лакхехьарча Совета Президиума, собране дакъа лоцарий цlерагlа М. А. Керимова КПСС ЦК, Российски Федераце Министрий Совета, ВЦСПС доккха баркал аьлар Нохч - Гlалгlайчено юкъедихьача къахьегама даькъа селла боккха мах барах.

Вайна керагl мел даьнначуча вайна гу боай рагаш чlоагlдеш, толамаш алсамдоахаш долча советски халкъий доттагlалах, вlашин тlо барах, цхьана гlулакхаш лелдарах хьахинна башха - динадар.

Цул тlехьагlа, къамаьл даьчо уйла тlаьхийтар къоастаяьна йолча проблемашта, КПСС ЦК ноябрьски Пленуме решенеш, гор. Москвай Бауманскн хоржамий округе Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара хьайоагlа вывозашин указанеши кхоачашъяра тlехьа тlагlертта болх бе бераш хилара.

М. А. Керимова тешам белар Нохч - Гlалгlай АССР болхлоша, колхозхоша, интеллигенце Даьхен доккхача совгlата жоп луш КПСС XXV съезда исторически решенеш чакхйоахача керда толамаш доахаргхилар.

Собране къамаьлаш дир: В. А. Куценкос — КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара, М. П. Баталова — Старогрозненски УБР бурув деттачо, Г. Г. Феньевас — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатела, Х.-Б. Ю. Цароева — халкъа депутатий Назрановски районни Совета исполкома председатела, А. Д. Кагерманова — КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара.

Собране дакъа лаьцараша чlоагlа деган айдене а болаш КПСС Центральни Комитетага, КПСС ЦК Генеральни секретарага новкъост Л. И. Брежневга, РСФСР Министрий Советага, ВЦСПС-га дахьийтар дlахо йодача хана а социалистически яхье хьинаре дакъа лаца, КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеча керда толамаш даха Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхой кийча болга дlахойташ дола письмо.

СУРТА ТlА: РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела Цlе байракх дlалуш; собране зале.

10 АПРЕЛЕ — Ерригсоюзни коммунистически субботник

Ходаьча бензина чотах

Грозненски № 3 йолча пассажирски специализировании предприяте болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гlулакхерча наха доккхий декхараш тlаийнад В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дlея сийна долча Ерригсоюзни коммунистически субботнике хьинаре къахьегара. Цига дакъа лоацаш хургва 500 гаргга саг, царех 290 саг массаларча шоай балха моттигаш кей вож ши бlаь саг предприяте коа, гонахьарча моттигашка зоc там беши хургва.

Ходаьча доагора чотах къахьегаш хургва автобусаш тlара 164 водители 30 гаргга таксисти. Цар дlа-юка вугаргва 19 эзар пассажир, 715 эзар пассажиро-километр ерга. Къахьегама вахте латташ боацараша 1500 квадратни метр хулача моттиге достам бергба, гаьнаш дlайогlаргы.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КХОАНЕ ГАРГАКХУВЛАРАШ

Итталгlча пятилетка задапи В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга кхачалехьа кхоачашъе дош деннадар Нохч - Гlалгlай транспортни управленена чуйоагlача Грозненски автоколонна-1572 73 водителa, ремонтника, кхычар. Хlаналс итталгlча пятилетка задапеш тlехьхоачашъярах рапорт деннад предприятерча 15 водителo. Царна юкъе ба пассажирски транспорта водителаш Аконов Виктор, Лазарев Борис, Мусаев Тумар, Сапразиев Ахьмад, Петросян Кит, кхыбараш. Цар 1981 шера шоллагlча ах шера чотах къахьега толалха я.

Б. КОСТОЕВ.

Кхашка арабаьннаб

Дика вlаштlехьдаьха дlадоладаьд укх шера бlаьстан балхаш «Молочный № 1» яхача совхоза механизатораша. Дlадахача шин дийнахьа махка баьккхаб 500 гектара тlарча заба, хьалхагlа культиваци а яь, хьайбашта моша доакъар хургдолаш 150 гектара тlа вlашагlа а эбаь дlабийнаб кени горохи.

Дийнахьара нормаш дикка тlехкхоачиш а еш хьинар ца кходеш къахьег механизатораша Тангаев Хьасанбика, Исаев Осама, Мидарова Паьтlамата, кхыбараша.

* * *

Тlатеllа бlаьстан балхаш деш боахк «Горячеисточненский» комсий совхоза механизатораш а. Цар хlанале макхаш даьхад 800 гектар хулача лаьттан тlа. Ши агрегат йоалл бlаьстан хьалхара культураш дlаювш. Механизатораша дош деннад шин дийнахьа 100 гектара тlа горохи горчицеи дlаде. Механизатораштa юкъе хьинаре къахьегаш хиларах белгалваьннав Ломхаев Муса.

* * *

Ленина цlерагlча колхоза механизатораша хlанале махка баьккхаб 65 гектара тlарча люцернана, 300 гектара тlарча заба, культиваци яьй 205 гектара тlарча заба. 20 гектара тlа горохеи кении фу вlашагlа а теха дlадийнад хьайбашта моша доакъар хургдолаш.

Уж балхаш деча хьинаре къахьег механизатораша Н. Дамаева, И. Третьякова, А. Бачаева, М. Джасуевас, В. Донцова, Ш. Нзтаева, А. Аюбова, кхыбараша.

С. АУШЕВ.

Баьцаш дlаювш боахк

Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхозе люцерна кен дlабе болабаьб. Кен 50 гектара тlа кхобергба, дlаьта люцерна 320 гектара тlа.

Механизатораштa юкъе яьржача яхье хьалха болаш хьабоагlа трактористаш Тукмаков Сергей, Аблегов Салим-Гирей, Мартиянов Владимир. Хlара дийнахьа юкъера лаьрхlача 150—160 процент кхоачашъю цар шоай балха нормаш. Кен дlабийна бакха дукха хlама дисадац, хlаьта люцерно 300 гектар совгlа моттиг дlаяьцай хlанале.

Уж культураш дlайийна яьхача сихса хьажкlаш дlае йолаергья колхозхоша. Цу гlулакха соахка заба оьха хиина лаьтта макха боахкаш, диэкованиеи еш теадеш боахк механизатораш. Дийнахьа юкъера лаьрхlача цаl-ах — шиъ балха норми йоахкаш хьабоагlа Беликова Евдокия, Ечевский Валентин, Шульга Петр, Атепов Сайд-Али.

Иштта овсаре къахьег дугаза дlадера лаьтта оахаш боахкача механизатораша Сании Николая, Шульга Александра, Атросенко Ивана.

lаь лаьтто lайна тlоздал дlаллалехьа доакъара юкультураш дlайийна чуа сихбеннаб колхозхой.

Х. МАГОМЕТОВ.

Керда толамаш доах

Дулх дохкара квартальни шура йохкара шин беттеи пачхаьалкхеи планаш кхоачашъяьй Назрановски районерча «40 лет Октября» яхача совхоза хьайбаш лелaдераша.

Пачхаьалкхенга ехкаи 178 тонна шура е планагlа лаьрхlачул 13 тонна дукха тlа, дулх — 51 тонна, план 50 йолаш.

Боахама шурий - товарни кхаь фермана юкъе яьржача яхье хьалха латт Гиреев Аюпа кулгалду коллектив. Шоаш доал деча хlара lаттагара цхьан беттан 25 дийнахьеи ялх бlаьи ах бlаьи килограммагара ворхl бlаьннега кхачалца шура яьккхай совхоза толашагlа болча доаркаша Дугиева Сабайлас, Даурбекова Зинас, Дзаурова Мадината.

Хlанз деннеи буси хlара кхоабача lаттагара юкъера лаьрхlача ворхl килограмм шура йоакхы уккхаш.

Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дуза ди тlакхоачаш пачхаьалкхенга шуреи дулхи дохкари биъ бетта план кхоачашъе дерхlаш ба совхоза хьайбаш лелaдераш.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

10 — 11 МАРТА ШУРИЙ ФЕРМАША БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОНТАШ ЙОЛА
СВОДКА

Районаш	Хlара lаттагаро дийнахьа яьккхар (кг): 1979 ш.	1980 ш.: ...	1980 ш.: ...	Яьккхана шурий ... (процент)	Дlелначуь 1 сорта ... (процент)
Шелковской	6.9	6.5	6.7	86	97
Гудермесски	6,0	5,9	5,9	83	75
Наурски	6.8	5.4	5.5	80	61
Назрановски	5.5	5.3	5.6	79	73
Урус-Мартановски	5.4	4.9	4.9	88	85
Грозненски	5.6	5.0	5.1	85	45
Ачхой-Мартановски	5.2	4.6	4.8	84	67
Сунженски	5.2	4.0	4.0	87	82
Шалински	4.8	4.8	4.6	82	41
Малгобекски	4.7	4.0	4.2	75	67
Наьтеречни	4.9	3.2	3.3	58	78

ЯХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Укх шера 22 апрелага кхачалехьа пхе шера план кхоачашъяра тlагlертта къоастам доаттабу «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода Скворцов Анатолий Егоровичa кулгалдеча йиълагlча цехерча бригадаша, дукхахча болхлоша. В. И. Ленина юбилея сийна шоаш денна дош ханал хьалха чакх а даьккха, цхьайттлагlча пятилетка чотах къахьегаш ва цехера иттех болхло, цхьа бригада. Царех я Усатов Владимир Ивановичa керте латта токарий бригада, токараш, коммунистически къахьегама ударникаш Салямов Альберт, Федоренко Анатолий, Матвеев Петр, Левченко Александр, Белоусов Петр, Бузулуцкий Виктор, Семигодов Василий, кхыбараш. Шоаш кийчъю продукци дикен тlехдикеи хулийт цар, цудухьа из цкъа дlаелча юха ца ерзаеш дlайохийт.

Соахкарчул дукхагlа

Соахкарчул дукхагlа шура а йоьккхаш шоай доахаи толаме lаигара доах Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза хьайбаш лелaдераша. Дlабахача шин бетта пачхаьалкхена дlеннай 158.8 тонна шура, планагlа 149 тонна йолаш. Хlара lаттагара яьккха шура 365 килограмм я. Из соахка шин бетта яьккхачул 79 килограмм дукхагlа хул.

Доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Закаева Сацитас. План 340, тlаийца декхар 400 килограмм йолаш цо хlара ше доал деча lаттагара 591 килограмм шура яьккхай. План дикка тlехкхоачашъяьй доаркаша Элмурзаева Умакульсумас, Бериева lайнаlа, Индербиева Зулайс, кхыбараша.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Селхан Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума архlапара заседани хилар. Цига дийцар керда хержача республика Лакхехьарча Совета хьалхарча сессе дешаш.

Президиумо итогаш йир РСФСР Лакхехьарча Совете, Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советеи халкъа депутатий моттигерча Советашкеи даьча хоржамий.

Президиума заседане тlаийцар къахьегамхошта «Къахьегама ветеран» яха медали дукха бераш долча ноаношта совгlаташи далара хьакъехьара социамащ.

ВОРХIАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ХЬАЛХАРА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

Ворхlазлагlа хержача Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси хьаелларгья 1980 шера 14 марта lуйрийна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически сердалон Цlагlа.

Депутаташ дlаяздергба 1980 шера 13 марта lуйрийна 9 сахьат даьлча дено сайрийна 7 сахьат даллалца Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме (Комсомольски улица, 112, 4-гlа этаж, № 101 йола кабинет), 1980 шера 14 марта — КПСС обкома политически сердалон Цlагlа lуйрийна 8 сахьат даьлча дена.

В. И. Ленин ваь 110 шу дизарга

ХIанзарча а тIехьа тIайоагIача а наьха тIехьенга, дуне пролетарната баьчча дийна оаз, цунна уллув болх беш, цун къамаьлига ладувгIаш хиннарашка дIанхоачаве новкъостал дергда оаз йолча Ленинниана кердача дискаши.

«Мелодия» яхача Ерригсоюзни грамзаписа фирме чаккхбаьннаб «В. И. Ленинца вIашагIкхетар» яха кхоалагIа альбом арахецара болх.

— ЧIоагIа белгало да, эггара хьалхарча советски грампластинка тIа Владимир Ильича оаз дIаязъяь хилар, — моах «Мелодия» яхача фирма генеральни директора П. Н. Шабанова. — Тахан оаз йолча Ленинниане бIаь совгIа диск да.

В. И. Ленин ваь 110 шу дизарга арахецаргъя марксистско-ленински парти хьахилари 1907 шерага кхаччалца из дегIаяри дувцаш долча КПСС исторе фонодокументий йоккхача серецара эггара хьалхара шн пластинка. Цу дезача денна хетаяь я Ленински комсомола цIерагIча театра актерий ловзарах йола М. Шатрова пьесагIа оттаьча «Революционни этюд» яхача спектакла, «Моченые яблоки», «Ястребки» яхача дувцарий инсценировка грамзапись.

Владимир Ильич Ленина лоархIам беш хиллаб дийнача деша — из нахаца къамаьл дара лоархIамегIа йола средство я. Цо къамаьл деш хиннад тамашийна атта а кхеташ а.

Центральни партийни архива цIеношка лаьрхIача помещенешка, эггара дезагIа дола руха санна лораеш лелаю цун оаз тIаязъяь 870 метр пленкен 12 грампластинкен.

Ах бIаь шу хьалха звукозаписе техника дика тоаенна хиннай. Ильича къамаьлаш дIаяздеча хана цун оаз шаьра йоацаш, оаза тембр толхаеш моттигаш нийсъеннай. Советски специалисташа дукха болх баьб В. И. Ленина къамаьлий грамзаписаш тоаеш.

СУРТАШ ТIА: 1). В. И. Ленин Кремле къамаьл дIаяздеча аппарата хьалхашка. Москва, 1979 шу, 29 март.

2). «Мелодия» яхача грамзаписа фирма арахийцай В. И. Ленина къамаьлаш тIаяздаь миллион гаргга грампластинка.

ТАСС фотохроника.

БАЬЧЧА ЦIИ ДАГАКХОАБАШ

Тха дуккхача къамий викалех латтача Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене коллектива шоай къаьстта бочен дезен я баьчча ваь 110 шу дизара юбилей. Цудухьа цу гIуллакха тха партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш кийчо е йолаенна тоъал ха я. МоллагIа лоархIаме хаммани чаккхйоаккхаш хилча керттера дерхI оаха социалистически ляхь вIаштIехьйоаккхилга, шин бригада, участка, предприяте балха гIуллакхаш бахьан дог лазаш, ше бехктокхаме хеташ хIара къахьегамхо хулийтилга. ЛурчагIа «Мехкдаьтта промышленноста Министерства дикагIйола бригада» яха цIи лелаеча Ю. Мовлаева кулгалдеча коллективо «Пятилетка В. И. Ленин ваь 110 шу дизаш кхоачашъергъя» яьнна патриотически болам дIаболабеше а из къоабалбаь тIа а нийна хьаллацара шоай торонашка хьожилга могадир объединене парткомо ерригача коллективашта.

Цу вышкомонтажникий бригада даь кхайкарал хьаллацар мехкдаьттахоша меттел республика халкъа боахама кхыча доакъой коллективаша а. Из почин йоаржаяра материалашта кепайийтар республикански газеташа а. Иштта, ялх предприятен 17 бригадош шоашта социалистически декхар тIайийцар яхе шера дизаеш баьчча юбилей хьатIотташ кхоачаъьь яхара.

ХIаьта, хIанале къаьсткъаьстача бригадаша меттел, цхьайолча бIарчача предприятеша а рапорташ деннад шоаш лаьрхIачунга шн бутт хьалха кхачарах. Царех я хIанзле шоай пятилетка кхоачашъяь Старогрозненски технологически транспорта управлене, Старогрозненски производственно-технически гIуллакх лоаттадеча база, ворхI бригада коллективаш, кхыяраш. Царех я эггара хьалхарчарна рапорташ денна йола ши Шулинии, Мовлаен. Кокаев керте латта бригадаш.

Иштта, объединене коллективашта каст-каста гучаювла керда почнаш йоаржаяра партийни комитета Iалашдаме доккха новкъостал деш да «За нефть» яха газет. Укх тIеххьарча цхьан шерен ах шерен цун оагIон тIара дIайоалаш яц ленински тематика.

Оаха цIаккха а дицдалийтац хIара беседа, заняти, лекци, моллагIа кхыйола идеологически мероприяти коллектива хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаерзаяь хила езилга. Цудухьа тIа-тIа дукхагIа пайда ийбу оаха балха тайп-тайпарча формех методех. ХIара мероприяти мехкдаьттахой хьинар совдоахаш, цар декхаршка кхоачаш хилийта гIерт тхо.

Хьацаргда вай социалистически ляхь итогаш арах дола масал. Цу гIуллакха партийно-боахама актив плехьа дуккха хьалха кийчо е долаялу тхо из торжественни хьален цIеп хьисяпен чаккхдаккхар духьа.

Из ди хьатIаттача дакхаш музыка а йолаш зале хьачуяхь объединенена тийнна ерригa байракхаш. Объединене кулгалхоша яхье котбаьннарашта дIалу карара кард тела цIе байракхаш, сийлен грамоташ, дипломаши, баркал оалаш йоаь висьмош, маьхера совгIаташ, зилаш. Иштта цу тайпара чаккхдаьккхар оаха 14 январе 1979 шера балха итогаш елга. Цу сарахьа мехкдаьттахой дезалашта Лермонтова цIерагIча театро «ДIадоладелар» яха спекталь гайтар.

Парткомо боккха теркам тIаухийт политически гойтара агитаци вIаштIехьъаккхара. 1979 шера «Ленина партена хоастам!», «Л. И. Брежнева машарах аьннар», «СССР Конституци», «Ленин бераши», «В. И. Ленин ваь 110 шу дизара — йоатIаш йола кийчо!» яхача а кхыйолча а гойтара агитацех монументальни объекташ кийчъяьй. Цу агитаце вIамига я йоккха а формаш шоай чулоацамген кийчъярген диллача наьха бIарг сийрдабоанхаш хоаз, кхы а дикагIа къахьегара нах тIахьехаш хилийта гIерт тхо.

Укх тIеххьарча хана тха дуккхача партийни организацеша идеологически болх комплексно белга Iалашдара дукхагIа йоахо и». ХIаьта из деча хана боахама, организаторски, кхетама гIуллакхаш вIашн айхагIа дувза, бухсоцаш хьахургдолчун уйла е лъннай уж.

Къахьегамхошта идеологически воздействи яра даим нердадар лехаш я парткомий секретараш ин Н. Н. Любин А. Ф. Моисеев, Н. М. Павленков, Р. Т. Галбураев болча Грозненски Старогрозненски бурув тохара балхан управленей. «Старогрознефть», «Октябрьнефть» мехкдаьттен газ йоахача управленей партийни организацеш.

Иштта хоастабе боагIаш ба кхьча балха декхарех мукъабаьнийтанза бола партийни организацей секретараш: «Грознефтегаз» НГУ Шахова Нина Евгеньевна, производственни гIуллакх лоаттадеча централни базера Салахутдинова Мария Ильинична, трубно-инструментальни базера Антонов Анатолий Васильевич, ВОХР вIашагIтехаьча отрядера Зайцев Анатолий Никифорович, цеховни парторганизацешта партгруппашта керта лахта дукха кхыбола коммунисташ.

Укх шера политически, экономически системе чаккхйоахаш йолча занятешка къаьстта теркам тIабохийтаргба марксизма-ленинизма классикий произведенеш, КПСС истори, партийни съездий документаш, Л. И. Брежнева балхаш Iомадара. Из гIуллакх корта болаш лелайтар духьа хьалххе уйла а яь хьахержар оаха пропагандисташ. ХIанз царех 85 процент бараш лиихера дешар дийна баьнна халкъа боахама специалисташ ба е соакха хиннарел 22 процент дукхагIа. Шоаш дукхагIа хиннаб пропагандистий декхараш кхоачашду кулгалхой.

Дика вIаштIехьаьха лалдувсIараша хьинарe даьха лоацашн корта болаш чаккхйоах политически занятеш «Грознефтегаз» НГУ, тематически экспедицe Ташкалински Октябрьски технологически транспорта управленей парторганизацешка.

Дикка хувцаваш хиннад экономически дешара сеть дегIайоалаеча. Нигахьа санна соакха цу дешаро 4,8 эзар саг чулаьца хиннавале укх шера уж 7,4 эзар я. Цунга хьежжа 53 пропагандист тIакхийттва цу системе боачарна.

Ер шу дIадолалуш объединене Iилма-практически конференци чаккхъьяьккхар. Из хетаьяр «В. И. Ленин — общественни производства эффективность лакхъярах» яхача деша. Цига дакъа лаьцар «Грознефть» объединене предприятей пропагандисташен идеологически балха активисташен. Цар массе оагIорахьара кIоарга дийцар общественни производства эффективности балха дикали лакхъяро даькъе Ленина дIадехаш хиннараши вай ламано хьалхашка уттаду декхараши, дукха маьхера предложенеш тийлар, рекомендацеш тIайийцар.

Объединене дуккхача предприятей коллективаш балха практике чIоагIдеина дIаэттад ленински юбилей хетадаь карте. ТIема, къахьегама ветеранашпара къонабарий вIашагIкхетараш, новхалий, социалистически ляхье котбаьннарий слеташ чаккхйоахилга.

Иштта, 1978 шера яхь шера планаш кхоачашъеча котбаьннарий слет чаккхъьяккхар. ХIана салоIаш бола партен къахьегамен ветеранаш тIа а бехаш. «Пятилетка гвардейцашта баркал оал оаха» яхача девизагIа соакха кхаь новхала вицалий слет хилар. Цига бар Ленина орденаш кавалераш а. Уж мероприятеш а наха дукхача хана йицлургйоацаш дика вIаштIехьъьхен хоза кийчйина чаккхйоах.

Цу дерригне а В. И. Ленина юбилей сийна лоаттаю кхь даьгI ца лайтерал совгIа, из даим кхы а лакхагIча боарам тIа а йоахаш, шерагIа йоаржае аьттув боалийт.

ИттлагIча пятилетка шерех толамий шераш да вала йиза бокъо йолаш я объединене коллектив. ДIадахача шера йиьлагIча квортала балха итогегIа Ерригсоюзни социалистически ляхье котъьянарг а лаьрхIа мехкдаьтта промышленноста Министерствен профсоюза ЦК-ач карара кара тела цIе байракх хьожаьй тха объединенена. Из толам вIаштта иттлагIа боаккхаш ба.

Цу дерригне а хьагойт «В. И. Ленин ваь 110 шу дизари хьакъехьяра» КПСС ЦК соцам арабалалехьа цхьа шу хьалха партколе лаьрхIа мероприятеш чIоагI а яь, баьчча юбилей сийна оаха дIабolabaь болх хIана хийцца лелаш болга. ХIаьта укх бисача шин бетта из кхы а тоабеш шербара мел эшар а дергда.

А. ЧАПАНОВ,
Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене партийни комитета секретара заместитель.

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитете

СОВЛЕННА ДУЛХ ДIА МА АХИЙТА

Комитето баьча тохкамо хьахьекхад Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский», «Самашкинский» совхозаша 1979 шера шоай чурча гIулакхa боарамаь тIехдаьккха дулх дIаахийта хилар.

1979 шера «Лермонтовский» совхозе 690 бежани 230 устагIеи бийнаб, цул совгIа, коа тIарча оалхазарех 37 центнер дулх даьккхад. Деррига даьккхача дулхах дулхкомбинате 344 центнер мара дIачуденнадац. Общественни кхачанга 163 центнер дIахийтай, лимит 140 центнер мара йоацача.

Хьайбаш доадаьча хана хьадаьннари бухгалтерски учете дIаяздаьри 281 центнер вIашка ца доагIаш да. Боахама чурча гIулакхa дулх дохкарах совхоза касс хьачуденна ахча 10,7 эзар сом мара дац, хIаьта цох хинна зе 10 эзар сом да.

ХьаIана дезаш дола дулх хьа ца доалаш моттигаш я. Бригадирашта кхы тIа а 3515 килограмм дулх дIатIа а яздаь 1349 соми 36 кепига мара ахча хьадаьккхадац. Укхаза белгалдаккха деза совхозо уттаду маьхаш паччахьалкхено уттадерел белгала кIезигагIа хилар. Иштта, бежана дулха цхьан килограмма мах — 1,01 сом, устагIанчун — 1,12 сом, коа тIарча оалхазарий — 2,68 сом мара бац.

«Самашкинский» совхозе соакха 318 бежан, 206 устагIа, 1103 хьакха, 4 товр йийнаяр. Дейна долаш эзача вар дезал 738 центнер яр. Царех 138 центнер дулхкомбинате дIачуеннай. Лимитах 170 центнер мара йоацача шоай чурча гIулакхa 600 центнер дIалхийтай. Царех 200 центнер столове, берий беша, лоамашка болча болхлошта юаьй. Вож 400 центнер болхлошкен гIулакхерча нахаген ехкай. Общественни кхачанна дулх дохкарох хьахиннар 20,8 эзар сом мара дац, хIаьта даь зе — 48 эзар сом. Цул совгIа, болхлошкен балхахошкен 624 курск ехкай.

«Лермонтовский», «Самашкинский» совхозашка лаьрхIа яь пункташ а йоацаш, фермашка доаду хьайбаш. Хьайбаш дийна доллаше а увзац, категори къоастаяц, хьадаьнна дулх мара лерхIац. Цхьайолча хана дулх фермашка дохк, хIаьта чура че вIалла лархIа а лархIац.

Дулха учет елга совхозашка ца латт. Материально-бехктокхаме болча нахага е кхьметтел балхара дIабийначарга а кассе дIачу ца луш дукха ахча тIадиса моттигаш я. Масала, «Самашкинский» совхоза хьаккий-товарни ферма бригадир хиннача Апкархаджиев Апте хIанз а ца тоххаш я 659 килограмм дулх, 581 сома маьхха 280 хурск.

Цу совхозе болх бохабарах а цахадлаш къаракъ мелaрах а балхара дIаваьккхача зоотехникага Л. Яндурниевга доала 2298 килограмм дулхах хьа ца луш 2614 сом.

Уж кхоачамбоацараш хиннад совхозий директорашен керттерча бухгалтерашен материально-бехктокхамеча нахв беча балха лертIа тIахьожам ца лоаттабар бахьан долаш.

«Лермонтовский», «Самашкинский» совхозий директораш (нн. Мальсагов, Даутов) декхарийла ба хьайбай, коа тIарча оалхазарий, дулха продуктай лертIа учет лелае, лимитал тIех а доахаш боахамий чурча гIулакхa дулх доа ца дайта.

Вовраммал тIех а даьккха боахама чурча гIулакхашта дулх доадеш зе дарах «Лермонтовский» совхоза директор хиннача, хIанз «Ачхой-Мартановская» яхача коа тIара оалхазараш лелаеча фабрика директор волча Д. М. Дедиевна, цу совхоза керттерча бухгалтера Ш. О. Дадаевна выговораш яьй.

Цхьадолча даькъе даь зе юхаметтаоттадара 240 сом ахча такха оттаваьв нов. Д. М. Дедиев, иштта 190 сом такха дезаш ва нов. Ш. О. Дадаев а.

Лимитал тIехдаьккха ниттта дулх доадарах «Самашкинский» совхоза директора Даутовнен керттерча бухгалтера Тунжухановнен выговораш яьй.

Цхьадолча даькъе даь зе юхаметтаоттадара бетта оилаш — 210 сом директори 170 сом — керттера бухгалтери такха оттабаьб.

БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДУКХАГIЕИ ТАЙП-ТАЙПАРЕИ ХИЛИЙТА

Республикерча министерствашен объединенешен белгала болх баьб бахача наха бытовой гIулакхаш дара йола материально-технически база дегIанхуьлара. Пятилетка дIаь шера 4620 эзар сома маьхха йолча керттерча фондах пайда ийцаб. Бытовой гIулакхаш дара боарам 3470 эзар сом лакхбеннаб. 1979 шера бытовой гIулакхаш дара план республике 102 процент кхоачашъяьй, цунна юкъа бахача наха гIулакх дара 105 процент а йолаш.

Цунна цхьана бытовой гIулакхаш делга къахьегамхой хьашташ дика кхоачашдеш дац. Юкъера лаьрхIача хIара сага вай республике 18 соми 91 кепиги бытовой гIулакхаш ду хIаьта РСФСР гIолла юкъера лаьрхIача — 27 сом.

Наха бытовой гIулакхаш делга дегIаккхуьлача цIенхаштта кхоачамбоацараш да бытовой гIулакхаш деча министерства системе (н. Ошаев). Бахача наха бытовой гIулакхаш дара план министерства кхоачашъяьйле а, дацца диса дукха да. Де лерхIаш хиншача 20-х гIулакхах 9 кхоачаш ца деш дисад, цунна кога гIирса ремонт елга, химчистка, бахача маьха доалахьарча транспортни средствашта ремонт елга, сурташ доахилга, кхыдар а долаш. Деррига а лаьрхIача 415 эзар сома маьхха бытовой гIулакхаш ца деш дисад.

Министерствана чуйоагIама 28 предприятех кхьаьне (Шалински района производственни управлени, «Чечингхимчистка», «Чечингфото» яха объединенеш) пачча хьалхехи план кхоачашъяьц. Дукхьал цхьан 1979 шера цар 172 эзар сома маьхха гIулакх ца деш дисад.

Министерства лертIа болх вIаштIехьа ца баккхар бахьан долаш 8 предприятие планал совгIа 168 эзар сома деза. Министерство ерригa хьанйнача оборотни средстваш совгIа яле а. 13 предприяти уж тоьаш яц. Цар дебиторски декхар 1979 шера декабрь бетта 735 эзар сомага дIанхаьчад, цунна 73,1 эзар сом къоалаш даь не а долаш. Иштта лоха я рентабельность а.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да производственни ницалех пайда эцача а. Масала, карара шу дIадолалуш «Химчистка» яхача объединене долча ницалий 23 процентах мара пайда эцанзар, бахача нака кога бувха гIирс хьабара — 58 процент, баргIкъаш диттара — 72 процент.

Наха гIулакх дара культура лоха я, заказаш лертIа кхоачаш ца деш, квитанцеш доацаш болх беш моттигаш я. Дьача тохкамаша хьахийнад «Чечингшвейбыт» объединене (директор нов. Эльджаркиева) РСФСР РСТ дIалехар кхоачаш а ца деш, каст-каста швейни изделеш арахецилга. Объединене чуйоагIача №№ 1, 4, 14, 11, 23 йолча ательеша. Мода цIено тега баракъаш йонкхий производственни дефекташ йолаш хул. №№ 1, 11, 23 йолча ательешка квитанцеш а доацаш 572 сома маьхха балхаш даьлга гучадьалар. Ца даь балхаш даьд а яхин объединене 1979 шера плана юкъе дахийтад 3 эзар совгIа сом.

Геттара эсала лед юртахь материально-технически база дегIаккхуьлилга. Бытовой гIулакхашта лаьрхIа тоьам болаш гIишлош хьалъяц, йолча помещенех а бизза пайда эцац. Масала, юрта боахама министерства (нов. Кириллов) республикерча колхозашкен совхозашкен бытовой гIулакхашта лаьрхIа хьалъе эзаш хинначарех 5 цIан 6 комплекси приемни пункти хьалъьяьц. «Чечингушвино» яхача производственно-совхозни объединене (нов. Хаматханов) 4 цIан 6 пункти хьалъьяьц. Иштта, шоай дош кхоачаш ца деш ба «Консервплодоовощ» яхача Нохч-ГIалгIай производственни аграрно-промышленни объединене (нов. Бычихин), «Плодопром» треста (нов. Губан), «Птицепром» треста (нов. Дзейтов) кулгалхой а.

Нохч-ГIалгIай АССР-е бахача наха бытовой гIулакхаш ду министерство (нов. Ошаев), НГIАССР юрта боахама министерство (нов. Кириллов), «Чеченингушвино» яха производственно-совхозни объединени (нов. Хаматханов), «Консервплодоовощ» яха производственни аграрно-промышленно-торговни объединени (нов. Бычихин), «Плодопром» яха трест (нов. Рубан), «Птицепром» яха трест (нов. Дзейтов) декхарийла яьй бытовой гIулакхаш деча дола кхоачамбоацараш дIадаха. Уж дIадахарах шоаш даьчох хоам бе беза НГIАССР халкъа тIахьожама Комитетага 1980 шера июль беттен 1981 шера январь беттен.

НГIАССР-а бытовой гIулакхий министрага нов. Т. А. Ошаевги дIахейтад цо кулгалдеча министерства цIенхаштта кхоачамбоацараш долга. Теркаме нийций халкъа тIахьожама комитето гучадаьха кхоачамбоацараш министерства коллеге дуйцаргда. Доацар даьд яхаш дIалздаьрий, къоалаш даьоний дош суде дIачулургда, аьча цо яь заявлени а болх тоабара оттаь мероприятеш а.

Иштта теркаме нийций лакхе йийнача объединенейн трестийн кулгалхоша бытовой гIулакхаш дара болх тоабергба аьнна яь заявленеш а.

ХАЛА ДАЛЕ А

Тха совхоза во торо йолаш хьатIадера Iа. Дикка лаьгIъелар хьайбашкара хьайоаккха шура. Цу халача хана эггара хьалха дакза даргдоацар дир тха совхоза специалисташа, геттара сиха гIожа доакъар хьаьлдеш кийчду цех а яь. Из ярах вIаштIехьдаьлар чах тайп-тайпара компоненташ а стташ бизза пайда эца. Цо торо хулийт хьайбашкара шура дукхагIа янкха а уж дика Iантара даха а.

Совхоза хьайбаш лелaдерий къахьегама овсапле лакхъяра, балхицара белам совбаккхара дуккха мероприятеш чакхйоах партийни профсоюзни организацеша.

Социалистически ляхьа итог хIара бетта ю боахаме. ДикагIйола коллективаш, шоай декхараш толамца кхоачадеш бола лях белгалбоккх ахчан премешца, карара кара телача вымпелашца.

Масала, 10 феврале итог йир оаха боахама хьайбаш леладерашта юкъе январь бетта лелаьча яхьа. Фермашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Алхастов Имрана кулгалдеча йиьлагIчо. Цу коллективана делар 120 сом ахчен карара кара тела цIе вымпели. Иштта ахчан преми — 100 сом делар яхье шоллагIа моттиг яьккхача Джавбатыров ГIапура кулгалдеча шоллагIча ферма коллективана а. Йиъ шурий ферми я боахаме.

Дояркашта юкъе яхье котало Висаева Тамарас яьккхар. Цунна 40 сом преми елар, хIаьта шоллагIа хиннача Мусаева Седийна — 30 сом, кхоалагIа моттиг яьккхача Тарамова Хадишата — 20 сом.

Укх шера геттара дика хьожхамаш гойташ къахьег тха боахаме Iаьсий леладечар. ХIаьта царна юкъе яьржача яхье хьалха — БахаевгIап мари сесаги. Дулх тIаккетийтара планаш тIеххоачаш а еш, цхьакиха Iасилг къастийтадац цар. Шоай декхарех иштта дика лоархIабеш къахьег осеменаторашa Лымарь Полинаси Савина Мариаси. Январь бетта баьча балха итогех царна а ахчан премеши мах бола совгIаташи делар.

Хьайбаш Iангара дахар геттара бехктокхаме гIулакх да. Из кхета а деш, хьайбаш леладерашта юкъе яьржача яхьа итог еш совхоза парткомои рабочкомои къаьстта теркам тIабохийт доакъярах пайда эцара, хьайбаш латтача моттигий санитарни хьала. ХIана аьлча, уж балхаш лертIа кхоачашдарах тийша хургда унахцIена а долаш хьайбаш Iангара далар.

Дика вIаштIехьъяьхай фермашка цIе уголокаш. Цига беча балха тIахьожам лоаттабеш ба совхоза паркома бюро членаш, профгрупоргаш. Къаьстта дика болх беш я бригадира Орцуева Зилас кулгалдеча кхоалагIча фермера цIе уголок. Цун балхага хьожаш я профгрупорг П. Лымарь.

Н. КАЛЕРОВА,
Грозненски района «Молочный № 1» яхача совхоза рабочкома председатель.

МОСКВА. Ерригсоюзни электротехнически института ерригa истори мехка электрификаци яра ленински идеяца — ГОЭЛРО планаца айхха ювзаенна я.

Укхази хьахиннай мехка эггара хьалхара оаз йолча кино аппаратура, телевидене эггара хьалхара советски система. Институто кхоачашдаьд радиотехника теоретически доккхий балхаш, укхаза кийчъяьй ультракоротки волнашта генерировани яра методаш. Шерра дIадайзад института электрически машинай, трансформаторий, электропровода даькъера балхаш.

ХIанз институте кийчъеш я Экибастуз—Центр яхача постоянни тока электропередачана лаьрхIача электрооборудоване комплекс, хьаеш я СССР — Финлянди яхача электропередачай Выборгски Выпрямительно-инверторни подстанцена лаьрхIача электрооборудоване комплекс.

Дуней халкъашта юкъерча Iилма-технически бувзамий даькъе институто кхоачашду СЭВ боахамашка шин оагIорахьара дIа-юха гIулакхаш леладелга.

СУРТА ТIА: института высоковольтни зал.

В. КУЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

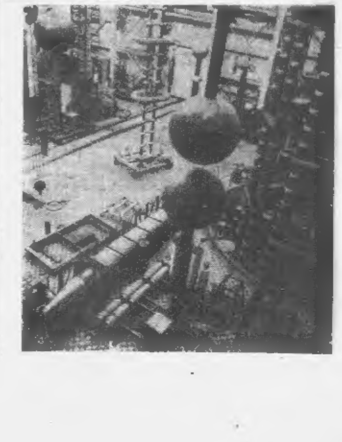

ХИЙ ДИЛЛАР—ЛОАРХIАМЕ ГIУЛАКХ

Парте хIанзарча аграрни политике керттерча доттамашта юкъе доккха даьна хьоач мелиорацена. Кхетадеш да, хий дехка лаьтташ цер ца дича, мелиорацех бизза пайда ца ийцача моллагIча Iалама хьалашка гектара гIара чуэца хьувкъам алсамбаккха йиш йоацилга.

Чоалхане рельеф йолаш да Нохч-ГIалгIай республике лаьтта, цхьатарра дац ерригача районашка хоттама хьалаш а. Каст-каста йоккъал отташ моттигаш нийслу Малгобекски, Гудермесски, Надтеречни, Наурски, Шелковской районашка. Хий дехка лаьтташ шердича мара вIаштIехьдаргдац цу районашка хIара шера юртбоахама культурай цхьатарра дика хьувкъам кхеба.

ВIамита а йоккха а къаьстта йолаш 11 оросительни система я вай республике. Царех цхьайолчар новкъосталца 20 эзар гектара тIа хий дилла вIаштIехьдоал. Цунца цхьана 3 эзар гектара тIа мара хий кхачийта низ боацаш а я системаш. ХIаьта хий дехка каналий дIоахал 7 эзар километрга дIакхоач. Цига латт хий дехьаш доала хий боарам лохбеш а лахбеш а бола 23 эзар [illegible] гIирс.

Итт-шийтта шу хьалха хьаь царех цхьаяраш телхай царна йоал де специалисташ техникен ца хилар. Из деррига а ишта доллаше а цхьайолча хана хий системаш тоаяра кулгалхоша боагIа теркам тIа ца бохийташ моттигаш а хиннай. Из бахьан долаш массехк хий системана реконструкци а еш, лаьрхIа тоа ца йича ярйоалаш яц.

ХIанзарча Iаман, карагIдаьннача дикача гIулакхий дарда тIа тIеххьарча хана хьаьь керда хий системаш а цу хьале кхоачаргъа царна довзIа доал ца дой.

Хьалха хIара колхозо, совхозо шай ницца тоайра ахаш пайда эцаш йола хий системаш. ХIаьта хIанз мелиорацина хий боахамен министерства дIа-хьа лелаш йола пхиь механизированни колонна я республика хий системаш тоаеш. Цар доалахьа я цу гIулакха хилаза оргIоаца техника, хьаьа производственни база и. кх. дI.

Укх шера хий системаш тоалра цу колоннашта пайда эцарба 5,7 миллион сомах. Цунах 3,99 миллион сом ремонтно-эксплуатационни [illegible] хьаштаж кхоачашдарга дIадахийтаргда.

Керттера балхаш чаккхдахара план кхоачашйир соахка Минводхоза ПМК-аша. Мишта? Цар лехар йоашта аттагIа бола ниьь. Капитальни ремонт мара анзар хий системашта. ХIаьта царна юкъе дукха я капитальни ремонт е езараш.

Мича, мана, малагIа балхаш де деза белгалдоаккхаш график оттаю, [illegible] хий система дахьцеи (колхозаша, совхозаша) из тоа йийна декхар тIаьдаьча ПМК-аш. Цхьабаькъа, дерриге балхаш а хиниш а дукхагIа пайда эца йиш йолтта тайпара белгалъяьхе хилар цу графикаш тIа. Хий система тоае бахьа ПМК-а болхлой колхозий а совхозий а кулгалхоша [illegible]. ХIаьта график кхоачаш ца йича, гIалат далийтар бехктокхаме озац. Ма дарра аьлча, договораш уттаду боахама счетера ахча ПМК-а счете дIатIаьхде Госбанка бахьан хилийтара. Цу тайпара операцеш чаккхйоах, цхьайолча хана хий система тоаяра ПМК-а болхлоша цхьаькха хIама даьдоацаше а. Из тайпа моттигаш хургйоалаш вIаштIехьбаккха беза укх шера болх.

Пятилетка тIеххьарча шера чуэцаргболча хьувкъама дукха хий системаш кийтьяра балхаш соахка 1 июле дIадолалур Минводхоза ПМК-аша, хIаьта укх шера 1 апрель хьатIакхоачаш чаккхдаха дезаш а да. Мишта кхоачашду из декхар? Халхете а, дукха боахамаш да республике хий дехка системаш тоаяза, кийтъяза. Масала Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе каналаш цIендеш 10 эзар кубически метр лаьттан балхаш де дезаш, пхиь гидротехнически гIирс тоабе безаш дар соахка 1 июле дена укх шера 1 апрель тIаккхачалца. Цу юкъа кхо гидротехнически гIирс мара тоаьбьан цу боахаме. Каналаш цIендара балхаш дIадоладаза да. Цу тайпара хьал да Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе, «Приговорный», «Кулгаринский», «Гардалинский» совхозашка, республика дукхача кхыча йоахамашка.

Уж кхоачамбоацараш дIадахара шоай ерриге торонаш а ницаш а оарцагIдаха деза хий системаш тоаяра гIулакх лоашта дIатIаийчача организацеша.

Р. АЛИЕВ,
Нохч-ГIалгIай минводхозе проектни группи начальник.

Тхога язду

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIел сийна «Грознефтьтехимремонтстрой» треста РСУ-4 гIишлонхоштеи ремонтникаштеи юкъе яьржача социалистически яхье тIехдика толамаш довхаш ба монтажникаш Михин Анатолий, Забелин Анатолий. Цхьаннхха бутт дIабахийтац цар цоай сменин нормаш 140 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа иттлагIча пятилетка задани хьалхарчарца кхоачашъяьй цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) монтажникаш А. Михин А. Забелин.

С. ХУГАЕВА сурт.

Толаме кхоачашъяьй

Московски «Котлоочистка» яхача завода Грознески филиала коллективе ди тIехь шерагIа ярхаш латта В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIейна сийленца папъябакара йола социалистически яхь. Дерригача технико - экономически хьокхамий шин бетта план 22 феврале кхоачаш а яь, планагIа лаьрхIачул совгIа «Грозэнерго» районни энергически управлене теплоэлектроцентралашка дукха болх бир цар.

Социалистически яхье хьалха а латташ, шоай новкъосташта хьокхам а телаш укхаза къахьегаш ба яьш цIендераш «Знак почета» орден лелаеш вола Э. Григорьев, А. Неприн, А. Цlавцов вокххагIвола мастер Г. Корнев, кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

«ЦIеча шоаттденга» кийчлуш

Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене чуйоагIача технологически транспорта Октябрьски управлене коллектив дика кийчо еш я Ерригсоюзни коммунистически субботник толаме чакхдаккхара. Цу гIулакха лаьрхIа укхана вIашагIъеллa штаб я. Йеррига а коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 850 саг. Царех 350 саг массаларча шоай балха моттигашка къахьегаш хургва. Ленински коммунистически субботник долча дийнахьа цар дIа-юха хьоргда 600 тонна халкъа боахама мовхьаш. 30 эзар тонно - километр никъ бергба. Кходаьча дизельни доагора чотах къахьегаш хургба цу дийнахьа дукхагIбола водителаш. 19 апреле предприяте транспортникашо кходергда 300 килограмм бензини 500 килограмм дизельни доагори. Шоаш ленински коммунистически субботник долча дийнахьа лаьккха 1500 сом алапи иттлагIча пятилетка фонда юкъедахьа лаьрхIад цар.

М. ГАДАЕВ,
хьехархо.

* * *

«Чечингушводстрой» гIишлошъеча управленена чуйоагIача Аргунски ремонтно-механически мастерской коллективо лаьрхIад Ерригсоюзни коммунистически субботник дола ди хьинарeча къахьегамца белгалдаккха. Къахьегама вахте латтача ах бIаь совгIа волча бахлочо кийчъергъя металлоконструкцеш, гIишлон машинашта капитальни ремонт ергья, царка эша оаткхаш хьергъл. ИттлагIча пятилетка фонда юкъехьоргда 260 сом алапи.

* * *

Коммунистически субботник дика чакхдаккха лерхI Аргунски транспортни предприяте коллективо. Балха араяргъя цаIи ахи бIаь гаргга автомашина. Царех дуккагIъяраш кходаьча доагорца болх беш хургья. Цар дIа-юха хьоргда эзараш тоннаш халкъа боахама мовхьаш. РейсогIа ара ца боалаш бися водителаш автомашинашта технически гIулакх деш, ремонт еш хургба. ИттлагIча пятилетка фонда юкъедахьа лерхI цар 650 совгIа сом алапи.

А. АХМАТОВ,
тха штате воаца корр.

* * *

— «Старогрознефть» НГДУ пароводоснабжене цеха «ЦIе шоаттди» долча дийнахьа тха ерригa котельно - Iанара установкаш кходаьча доагорцея электроэнергецея болх беш хургъя. — йоах цеха начальника К. М. Казьмина. Кходергда 270 тонна гаргга доагори 450 киловатт - сахьат электроэнергия.

Керттерча производстве къахьегаш хургва 120 болхло. Къахьегама вахте латташ боацараш Iачара оборудованена ремонт, еш бытовойи служебни помещенешка лостам беш хургба, хьагул, а даь цар дIалургда 5 тонна тишта аьшк. Цу дийнахьа дакккха 960 сом алапи иттлагIча пятилетка фонда юкъедахьа лерхI.

Машинисташе Кузнецова Тамарас, Кудрявцева Антониннас, Шовхалов Лаьчас, слесара Павлинский Михаила, газоэлектросварщика Губанов Анатоле доп денна шоай планаш дика тIехкхоачапгъе. Ишттa болх бара тIахьийхар цар берригa болхлой.

* * *

Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене технологически транспортех спецтехника Старогрознески управлене коллектив дика кийчъенний Ерригсоюзни коммунистически субботник толаме чакхдаккхара. Цига дакъа лоацаш хургва 550 болхло, инженерно - технически болхло, гIулакхера нах, 50 водитель хургва кходаьча доагорца шоай автомашинаш тIа болх беш. Цар дIа-юха хьоргда бIаьш халкъа мовхьаш. Къахьегама цIей долча дийнахьа шоаш даьккха 800 сом алапи иттлагIча пятилетка фонда юкъедахьа доп деннад цар.

Кхыча денощкарчул дукха оасаргIа къахьега доп деннад автомашиний водителашa Смолий Виктора, Сараниев Iийсаг, Туртагалиев Iийсас, Вахабов Нукус, Сергиенко Анатоле, тракториста-ша Федоров Михаила, Палаев Дадас, Фуников Алексей, слесарий бригадира Ибрагимов Руслана, кхы дукхачар а.

А. ТИЩЕНКО,
«Старогрознефть» НГДУ болхло.

Кагирхой хьехамча

Вай мехка эгара кIоаргагIчарех я Грозненски бурув тохара балхий управлене йоаха скважинаш. Масала, бурув деттача тIоанашкара температура 200 градусага кхоачаш йовхал а йолаш, 900 атмосферага кхоачаш давлени а йолаш долча хьалашка «Буруннaя-1» яхе скважина йоаккхача 7500 совгIа метр бурув техад. Иштта кIоарга бурув тохачара болх хьовзам ца хулийташ дIабахийтар дукхача даькъе буровой мастерех тийша де.

Царех цаI ва мастер, бригада кулгалхо В. Ф. Мельников. Цо кулгал а деш, Тийрка аьттехьарчеи аьрдехьартеи довкъашка толаме яьхай номераш 114, 130, 147 йола скважинаш, царех, шиъ мехкдаьтта кIеж техар.

Социалистически яхье хьалха латташ хиларах дуккa еннай управлене карара карелa ЦIе вымпели хьалхара вхчаи премии, иштта хьожаьй легковой автомашина. Бурув тохареи коммерчески сухалеи пятилетка диъ шера плаи хапал кхо бутт хьалха кхоачаш а яь. хIанз укх шера шоалагIча ах шера чотах къахьегаш я из. Бригада коллективо кходаьд 217 эзар сом.

Мастера В. Ф. Мельникова тIехдика йова бурув тохара технологи, башха - дика организатор ва из. Цудухьа дерригa технико - экономически хьокхамий диналга дилачe управленерча бригадашта юкъе хаддаза хьалха латташ хьайоагIа цо кулгалду бригада. Производственни заданеш толаме кхоачашъяйтара, балха ханах, оборудованех, машинех бизза пайда ийбайтара, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоайтара дукха къахьег мастера. Дукха кхетама болх бу цо коллектив къаьстта нагирхошта юкъе.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIейна сийленца накъалхаре къахьегама вахто эттача бригада коллективо довха къахьегама толамаш девгаре денга дикагIа хул.

Д. ГАБАЕВ,
Грозненски УБР вокхагIвола инженер.

Оператор

Дуккача хана дена йовзаш яр сона «Сунжанефть» НГДУ пхьоалагIча бригадера оператор, коммунистически къахьегама ударник Бескорнева Анна Владимировне. ДикагIйола производственница, общественница хиларах тарра из къахьегаш йолча промыслерча дуккача мехкдаьттехоша лоархIаш я Анна Владимировна. Хьинаре къахьегарах дукха совгIаташ тийнад цунна. ХIара шера дена денош белгалдоахача чана дукха цIей дIадахедаш цунна совгIат ца луш. Йоах бригада кулгалхочо, коммуниста Летников Николай Павловича. ДикагIйола рационализатор лоархIаш я из «Сунжанефть» НГДУ. Рационализатораша кварталех, шера баьча балха итогаш еча хана а цIаккха йисаш яц премиц а луш.

Общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоац Анна Владимировнас. Предприяте сандружина дикагIйола член я. Ерригсоюзни перепись йолча хана цу балха тIа хьинаре дакъа лацарах соахка СССР Министрий Совета цIерагIа баркал аьннад цунна.

Балха тIа, общественни вахаре иштта хьанала къахьегаш йолча комсомолка, оператора де а доагIаш сий ду Карабулакерча мехкдаьттахоша.

Цун къахьегама никъ бIаьха беце а сий долаш ба. Ше бархI класса чакхъяьккхача мехкдаьттахо хила лаьрхIаб Аннас. Грозненски мехкдаьтта техникуме промыслови факультете деша эттар из. 1973 шера дикеи тIехдикеи деш из чакх а йоаккхаш, техника диплом хьайийцар цо. Цул тIехьагIа ше производственни практика хиннача «Сунжанефть» НГДУ балха хьожийт цо. Укхаза дIаболабу Анна Владимировнас ший къахьегама никъ. Юххьанца скважинашта капитальни ремонт еча цехе гIона йола болхло йолаш хилар, цул тIехьагIа мехкдаьтта доаха оператор йолаш болх бе йолаелар.

Техника диплом дола болхло аьле доккхал а деш Аннай цIи йоаккх цунца къахьегаш болча мехкдаьттахоша. Ший балхах тIехдика кхеташ йолча цунна дукха гIулакхаш тIадехи, цхьайолча участкай коллективаша беча балха анализ яйт цунга, бригада экономикага хьожийт.

Анна Владимировна дукха хьа йоаццаш хиннача хоржамашка халкъа депутатий Сунженски районни Совета депутаталла хержар. Из дезхар а Анна Владимировнас диза кхоачашдергхиларах теша йегаргва.

А. БАКАЛЮК,
тха штате воаца корр.

Толаме къахьег

Тхоеа хьалхашна доккхий декхараш латт иттлагIа пятилетка чакхйоалача шера. Газ чуйиллара балхаш ду оаха Назрановски, Малгобекски, Сунженски, Ачхой-Мартановски районашна чуIе керда хьалдаьча цIеношка, промышленни, бытовой объекташка, цхьа шоай доалахьарча цIеношка. Тха коллективо социалистически декхараш тIаийцад шера план Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 63 шу дузаш кхоачашъе.

Пятилетка чакхйоалача шера кхо километр йIаьха газопровод йилла аьнна план оттаьяр тхона, хIаьта оаха аллха цхьан январь бетта кхоачашйир из.

Уж толамаш доахача гIо даьд коллективе кхетама болх бара оаха чIоагIа уйла тIаахийтаро. Участкай коллективашка беча кхетама балха юкъе дакъа лоацаш коммунисташ, кулгалхой-специалисташ хургболаш вIашIтIехьданкха тIерт тхо гIулах. Юххьанца дена даьнадеце а вIашIтIехьдаьннад тха из. Ерригаш а хIана яц аьнна йолча участкашта нерте латт опытни специалисташ-коммунисташ.

Масала, Назрановски райоерча № 1 йолча участкана кулгалдеш инженер Калоев Ахьмада Бахауддин вола шу совгIа ха я. Нагахьа санна хьалхагIа участок цIаккха а планах лоархIаеш хинна еце, хIанз гIад а даха белгалдаккха йиш йолаш да тхо, ший хIара бетта задани цо теппашe кхоачашъеш хилар.

Коммунисташ Колоев Султана Мухарбики Асланбеков Муса Юнусовичи керте латтача № 2 а № 4 а йолча участкаша массаза а хьалхара моттигаш йоах, планови заданеш даим тIехкхоачашъю. Уж опыт йолаш организатораши кхетам болаш хьехамчаши ба: цар миччa хана а, дагадехача яц нахаца беседаши политинформацин, хаддаза, денгара ди массаза доал ю.

Участкай коллективашка творчески хьал вIашIтIехьдаккха, уж кхотае беррига къахьегамхой хьинар айле новкъостал ду тхоеа социалистически яхьо. Оаха цIенхашта леладу из вIашIтIехъдаккхареи эргаьныкха тоаярeи гIулакх. Цудухьа цунах йолча Положенена юкъедихьад общественни балхаца дакъа лацар, квалификаци, общественни производственни дисциплина лакхъяр, болх, дукха баь ца Iеш, дика а бар санна дола дешаш.

Плани В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна тIаийца социалистически декхараши толаме кхоачашдара гIо ду тха производстве хьалхалаттараша беча дикача балхо. Масала, 15 шера тха спецСМУ къахьегаш ва Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеш вола газосварщик Целуйко Павел Иванович. Ший цхьане пятилетка 2 шерай 6 беттаи кхоачашъяьй цо. Цун къахьегама иттлагIча тIа 1982 шу латт хIапэ. 11 гаргга шу да газосварщика, вай республика заслуженни гIишлояхочо, «За трудовое отличие» яхача медала кавалера Гапиев Висангире Махьмад-Гире тха управлене къахьега. Цо а иштта ший цхьане пятилетка кхоачаш а яь, хIана 11-ча пятилетка чотагIа къахьег.

Де а доагIаш сий деш ба укхаза слесарь Шлыков Василий, газоэлектросварщик Борисенко Валентин болхлокоммунист, коммунистически къахьегама ударник, 1979 шера лелаьча социалистически яхье котвьалар Мазаев Рашид, дукха кхыбараш.

В. МАСАЕВ,
«Чечингазстрой» треста Сунженски спецСМУ керттера инженер.

1979 шера 13 марта Iаьдал бе делхад Гренада революционни совето. Халкъо хьал а лоацаш белгалъьйча програмагIа дукхагIа болча бахача наха хьаштдолча тайпара демократически хувцамаш деш я из хIана. Эгара чIоагIагIа теркам тIабохийт Э. Гейре реакционни режимо кризисага кхоачаеш тоxхаяь хиннача экономика даьнъера хала хьал дIадаккхара, мехка политически экономически ший лоIаме хилар чIоагIдара, балхазленнеи баха нах къе хиларан дуьхьала къовсам лоттабара.

СУРТАШ ТIА: 1. Сент-Джорджес — Гренада столица. 2. Халкъа революционни эскара бIухой.

Пресса Латина — ТАСС сурт.

IАЛАШБАНЗА БОЛЧА КЪАБЕННАРАШКАРА БАЛА

ХIара пIаьраска дийнахьа Iуйрийна пхи сахьат даьлча, сатоссаш латтача хана, йижарий - католичкай йоккха йоаца группа аргIанарча рейдагIа Осака яхача города геттара къе нах бахача районе — цIаккха а бе болх боаца, къелла кIалбиса нах соцаш йолча моттиге — Айрине ух.

Цу духовни хьехамчий цхьа дакъа цу сахьате къело кIалбитараш соцача моттигашка бахача наха шоаш цигара лохьаь тиша хIамаш а екхе дIа хIама Iалашдеча кувхаш дIакхувсача кхалаш тIа дода. Воaн дакъа, прессо оалача бесса, «доккхий» гIулакхаш леладерашта юкъера баьннача» наха духхьал лаьтта Iобнийше, геттара аьттув баьча а газет кIал а дилле, бийсаш йоахача Санкану яхача парке дода. Аьхкий-м дIатарлу уж — тIехь тхов ца хилар а лоа а луш, амма Iа делча-м гIора а баь байна бадаш кхал а маIа а боккхий нах парке корабоагIаш моттигаш кIезига хилац.

— Оаха башха гIо а дац кIалбисараштa, — дери ду духовни йижарех цхьание Игнатия Исидос. — хIаьта цирна де башха хIама а дийхьогI тха-м. Цхьанна хIамaнга даха дог а доацаш болча цу кIалбисача нахаца духхьал къамаьлаш де гIерт тхо...

Из новкъа дале а, къабеннача наьха хьал тоадара Японе дукхагIа деш дар хабараш дувшилга да. «ХIаьта цунца цхьана. — йоах «Асахи ивнинг ньюс» яхача столични газето. — хIара итт японцах воркIнена хетачох. 2000 шу тIаккхачеш шоай пенсех боахалургбац ха яха нах...».

Пенсионни Iалашон эгара шерагIа яьржа форма я хIара пенси ийде безам болчо ший 65 шу даьлча пенси ийдара моттигерча самоуправлене органий массе бетта взнос дIачутела лаьрхIа «Кокумин ненкин». Пачхьалкхеи гIулакхаш тIарча даьхеи йоккхийча компаней балхахойи пенсионни фонд хьаю хан-ханнахьа цар аллех кIал сенадеча ахчах. Цунца цхьана ала деза, дукхагIа бола ха яха нах, кхыметтел пенсионни Iаладжон моллагIча тайпана юкъебоагIараш а, болх ца беш багIа раьза бац — пенси вахара кхоачамболаш дац. Цхьабакъда, цу ханага кхьачача сага болх лаха хала да. Из бахьан долаш бе болх ца корабоагIаш бисача пенсионерашта юкъе кIезига бац геттара торо йоацараш.

Безаме дац къоаношта долча цIеноши бахарий вахар а. Кхача эсала ба, эшаш дола медицински гIо дац, быта гIулакхаш вIашIтIехьа дац — из деррига а хезад сона, дукха ха йоаццаш токийски районе Итабасерча цу тайпарча наха дика болх бара йолча учреждененех цхьаннега хьажа ваха волаш. Дицлац сона 76 шу даьннача Махэи Нараца сай хиния къамаьл, цун вахар кхачардар морг да дукхача хIамашка диллача. Вывескаш еча мастерске баьб цо болх. Дикка къабенначa хана ше цаI мара воацаш цхьаь висав, дезал бац, ваха торо яц. «Кокумин ненкина» цунна шера лу пенси деррига а 180 эзар ией мара дац, хIаьта из квалифицированни болхлочунна бетта доагIача алапел шозза кIезигагIа да. Цунах дог лазаш хиннача лоалахоша гIо даьд къабеннача наха долча муниципальни цIагIа из дIалацийта. Геттара кIезига а дувца раьза воацаш а дувц Махэи Нара ший. Кхетадеш да, из ше сов дош алар кхерилга, хIана аьлча тIехьагIа чIоагIагIа ковкъа хургда.

К. ДЕРИБАС,
АПН соб. корр.

Токио.

ИЗРАИЛЬ: ХАРЦАХЬАРА ГО

Бейрутера ООП информационни центр. Доккха доацача цIагIа шорттига болх беш я телетайп. Дежурни волча балхахочо керда лента деш. Цу хоам бу израильски нах бахаргбола керда моттигаш Iояккара Иордани яхача хин Малхбузехьарча йистера Iарбий участкаш «ийлра» керда средствашахьожие дига я иисоет яхаш.

— Садата юхаеннача синайски гIомарий ковнах, — аьлар сога сона вовзаш волча палестински журналиста, — саго салаш хIама а доацаш лаьтташ дIадоах тхогара Израило. ХIанз укх сахьате Иордан яхача хин Малхбузехьарча йисте бах дукха совгIа - эшашагIа хургбоацаш цига баха баьхка 16 эзар жугатий. Цхьа шуи ах шуи даьлча израильски правительства де лаьрхIачунга хьежжа 38 эзарнега кхоачаргба уж. Гаргарча итт шера колонисташта лаьрхIа 10 эзар керда цIенош де дага я Тель-Авив. Израильски Iаьдалий заявленешеи леладеча гIулакхашеи хьахьокх, Кэмп-Дэвидаша къайла а кхухьаш, оккупаци яь Iарбий территори цIаккха а шоай тIахьожама кIалхара ца ялийта а хIаьта цунца цхьана «сийлахь - йоккха Израиль» хьалра хьакъехьара сионистски уйлаш кхоачашъергйола ха гарга оса а тIерташ Израиль хилар.

Из перспектива йоацаш а кхераме а политика я. Из кхераме а эгара хьалха Израила пачхахьалкхевна цийна. Кхыметтел Малхбузехьара Тель-Авив ткъама кIал лаьца лелараш а ба дилла а наьха территорешта оккупаци лоатталь яргьяц жугатий пачхахьалкхе аьнна хеташ. Уж лаьтташ Израила ший доалахьа дарел совгIа да. Цар тIа бахаш ба миллион гаргга бола ший лоIамепа шоай пачхахьалкхе хьаяр мара цхьаккха а кхы хIама дIатIаэцаргдоацаш бола палестинаш. Теркалдаша даргдац. Палестинерча Iарбий халкъа къовсам цар доттагIаша, дукха а дукхагIа долча Iарбий мехкаша чIоагIгIа хьаллоацаш хилар.

Тель - Авиваьгахьа оаза цу хана фактор, Iарбий дуне шерагаре шерага ина болашатIа хул экономически. Израилера сурт кхыча тайпара да. Сионистски пачхахьалкхен экономика Iалаьмате сиха ахнейоаш латт. Инфляце боарам 100 процентага кхаьчай. «Дуней тIерча цхьанна а кхыча мехка, — яздора цунца дувзаденна «Форин афферс» яхача чIоагIа лоархIаш долча америкaнски журнало, — къаман бюджети арахьара хьаьрча декхари къаьст - къаьста хьанийцача валюти къаман продуктага кхоачаш хиннадац». Цунна тIатоха деза, хIара сага сих лаьрхIача Израилах арахьара хьаьрча декхари цун тIема бюджети дунен тIа эгара йоккхагIа хилар.

Пачхахьалкхено дIаухийтача дерригача ахчах 65 процент гаргга дIалоац тIема расходаша. Амма агрессеи аннексеи политика цхьаккха хIама теркал а ца деш дIахохьош я. Цу тIа а палестинсаи Iарбий лаьтта конфискаци яь хIара керда участкаш тIа массаза кхет колонисташ лерабара а царна финансировани яра а расходаш дукхагIа е эзаш хул Израиль.

П. ДАВЫДОВ,
АПН соб. корр.

Бейрут.

Iилма сага гIулакх деш да

КОСМИЧЕСКИ ЛАЬТТА ЛЕЛАДАР

Лаьттанна, халкъа боахама эшараш бахьан космосе бу болх хIара пилота лелаеча космически полетех дукхача урагIа ухийтача орбитальни автоматийн программа цунах дIахадда йиш йоаца дакъа хиннад. Космически методегIа каракхаьча лаьттан хьакъехьара информаци боккъонца йовзара а пайда эцара а СССР Iилмай Академе дукха ха йоацаш хьаьй СССР Iилмай Академе вице-президент академик Александр Васильевич СИДОРЕНКО керте а волаш йола космически средствай гIонца Iалама ресурсаш йовзара йола лаьрхIа Комисси. АПН корреспондента декхарагIа цо дуьц из комиссе санна вай а цуй балха керттера лостамаш малагIаш да а.

— ХIанз укх сахьате геттара боккха теркам тIабохийт Лаьттан Iалама ресурсаш космически методашца тахкара. хIана аьлча, из ишта долаш а да. халкъа боахама космосе гIонца, аргдар аз. вай доладу цунах хьаькъалца пайда эцара Iалама тайп-тайпарча компоненташта юкъара бувзамаш кердача тайпара гучадаьха ца Iеш, кхыметтел цар уйла а кердача тайпара е. Духхьал цу гIулакха яьй космически средствай гIонца Iилма ресурсаш йовзара йола СССР Iилмай Академе Комисси. Цу чу беча балха юкъеззаб космически тохкамий методаш, хIаьта иштта каракхаьчача данешта обработка яра физико-математически методаш уьтгеш бола вай хьалхе лелаю, естествоиспытательши - Iилмахой. Иштта тха комиссена чубоагIа лаьттан тIеи самолеташцеи эксперименташ яра жеттел. Лаьтта космосера глобально довзара йолча а Iалама процессашта тудовлара йола приборашi керда средстваши хьаеш бола Iилмахойи инженераши.

Комиссе хьалхь хIарало халкъа боахама духь-духьача областашка тохкамаш лара даьнъера шин-шай декхар кхоачашдеш йола массехк комисси: геологе, океанологе, хин ресурсай, юртен хьуней боахама, чкъаьрий промышленноста и. кх. дI. Цудухьа царна чу балхаш ду СССР Iилмай Академе Iилмахоша санна, иштта йоагIаш йолча министерствайи ведомствайи никалаша.

— Фуд Лаьттан Iалама ресурсаш космически методашца тахкаро наха лур, сенна вIашагIтехад иштта дукха нахаш уж йовзара?

— Iалама ресурсаш комплексно йовзар йоккха тIехьале йолаш. гIулакх хилар хьахьокхаш дола цу балхах хьахнина дукха эффективни хIамаш долаш йиш и. Аьлча кхоачам болаш да. космически методий гIонца геологена вай таххане а толамца гучайоах руда доаллача моттигашца юьзаенна йола кIоартта кIалха лаьттан тIоа-ийнкха дукхха моттигаш, иштта массазарча лаьттанна тIерча методашца хьалха цIаккха а гуча ца йоахаенна геологически объекташ.

Iалаьмате йоккха информаци лу тохкамий космически методаша юрта боахама. Масала, цар торо хулийт тахан кхашка улла лоа мел кIоарга да ха. хIаьта долче, из даша доладелча лай хин мел хургва. лаьттанга мел тIоадала залас кхоачаргьи ха. Космосера кхоачача данней гIонца вай йиш я дIайийна хIамаш хьатIа мишта яьннай сихха ха. цу тайппара, чубахьаргболча хьувкъама прогноз оттае. Космически зенаша йиш хулийт свектора тайп-тайпарча участкашка баьцовгIаш лораяра . станцеша пайда ийбеча массаларча способаца дерел 10—12 дн хьалха юртбоахама культурашта лазар кхетарах йола даннеш хьаьца. Цунна цхьана гучаюзл авиационни лорадара методашца лазар дIадаккха йиш йолаш йоккха боаца лазар кхийтта участкаш. Цу балхий хьалхьбоахама лоархIам геттара боккха бо, хIана аьлча вай мехка тайп-тайпарча районашка хIанзалин хьа цер - шера 25—30 процент хьункъам лохбеш хиннаб хазарашеи юртбоахама культурашта эс деча хIамашеи. Юртбоахама шера тайп - тайпарча ханашка духь-духьа даннеш ела юрта боахама балхашта. Гурахьи бIаьстии инвентаризаци ю лаьтташта. ДIайийна хIамаш дика-во миштай хьож. БIаьсти чакхйоалаш аьхнин тIахьожам лоаттабу культураша дегI мишта дахь, кхача а мишта кхач хьожаш, из лоархIаме да культураш чуэцара балхий стратеги оттаяра. Аьхни иштта лоархIаме да лазар кхийтта, оасафо кIалинхьа, мехо бева дом тIабижа, кхыйола участкаш гучанхар.

Геттара лоархIаме да космически методашца хьунаш йовзара ду балхаш. Гуталаьлар, лаьттан тIара хьу ший аргIанна гидрогеологически хьалашка, юкъарга геоструктурашца бувзам болча хьуний керттерча тайпашна хьежжа лаьттан тIерча тIоаца ювзаенна хилар. Цунца цхьана лаьттан чкъора тIера тIоанаш, почвени тIехе, районa гидрогеологически хьал, цун баьцовгIай тIехе, цу тIара зенашдергий духь-духьа тайпаш, кхыметтел хьунагIа ювла цIераш иштта хьаддача Iалама-климатически гидрогеологически структураех йоахкаш хиннай.

Iалама ресурсашта тохкамаш дара космически методий гIонца вай юкатIадолх еррига Iалами объекташ цаI йола Iалама процесс санна цар вIаши ювзаенна хилара зарда тIа йовза а ювца а торо луш хиннача природоведенена. Космически почва тIа йолаш латт ший хана ший дегIаахара процесс деъаденкача, дифференцаци хиннача Iилмай синтез. ХIаьта космически методех аз «космически лаьтталедар» е «космически Iаламдовзар» аргдола керда перспективни Iилман достам ший кIийлен тIа хьахнина катализатор хиннай...

— **Кердача комиссе председатель волча хьох кхы а «Исследование Земли из космоса» яхача журнала керттера редактор а хиннев. Дувцал, боккъала а, цу журнала достамах.**

«Исследование Земли из космоса» яхача журнало, кхетадеш да, дувцаргда комиссе балхах. Цу тIа араяха лаьрхIад Лаьттан ерригачa Iалама объекташта даьча тохкамех йола материалаш. цахаддаш дувцаргда гонахьара го космически средствай гIонца лорабара дешаех, хIаьта иштта из ца дича хIанзарча ханарча промышленноста дегIаaха йиш хургйоаца Iалама ресурсех кхетамца пайда эцара дешаех. Къаьстта доакъош хургда космосера зелуш долча Iалама объектай физически параметраш йовзаран Лаьтта космосера тахкара эшаш йола приборaш хьаяран хетадаьр.

Дувцилга яц, тхо лаьрхIа да довзол декхьарча тхоай коллегашца эгара шерагIча кIийлен тIа цхьана гIулакхаш леладе, къаьстта «Интеркосмос» программа гома чу советски специалисташца цхьана цу тайпара тохкамаш деш болча социалистически доттагIлен мехкий Iилмахошца.

Алена СЕВАСТЬЯНОВА.
(АПН).

Сийлахь-йоккхача Коталон 35 шу дизарга

ФРОНТОВОЙ ФОТОИСТОРЕ КАДРАШ

Астраханора судоремонтни заводе электросварщикала болх беш хиннав кӀант. Цкъа дас совгӀата къаьна фотоаппарат еннай цунна. Цо из Ӏомийна. Цкъа хи йисте хьетӀаьккха леттача буксира гребной винт оттаеш боахкача кӀаьнкий сурт даьккхад цо. Сурт дика хиннад. ТӀаккха из городской газета тӀа даьккхад. ХӀаьта кӀаьнках — Редькин Марках рабкор хиннав.

Кастта из Ленинграде вахийтав, фотокинотехникуме деша. Цо цига дика Ӏомадаьд шийна деза гӀулакх — фотографи.

Марк масса хана а хиннав форд дукха безаш, форда тӀа гӀолла наькъаш делга дагадоаллаш. Кастта «Алеут» яхача советски китобойни флотиле флагманаца матрос, электросварщик... фотограф волаш гаьнна наькъа вахав из.

Цул тӀехьагӀа цо дукха сурташ даьхад морякий, чкъаьрий луцарий, китобоий, пароходий, траулерий, кемай — парусни а военни а дарий. Эскаре волча хана флоте гӀулакх деш хиннав, кӀаьта цу хана «Красная Звезда» яхача газета тӀа дийнахь цун сурташ.

30-гӀа шераш юкъе кхаьчача хана ТАСС фотокорреспондент хул цунах, хӀаьта Марк Степанович, цул тӀехьагӀа дукха лел мехка гӀолла, цун тематика тӀехь-тӀехьагӀа сихха шерлуш хиннай. Из ха кхерамо а бирса а хиннай: шийн обороноспособность чӀоагӀъеш хиннаб вай мохк. Цудухьа репортер каст-каста хьийслуш хиннав ЦӀеча Эскара доакъошка, цо сурташ даьхад цар вахарах. Ницхьнаш цунна шийна дукха сов ТӀема-Форда Флот: кемаш тӀа маневраш йолча хана цига цхав.

20 июне ТАСС фотокорреспондент М. Редькин кхаьчав машаре эспари маха-рах сурташ дахн цхьан доазон йистера тӀемахой дакъа долчи. Бакъда, сурташ даха дийзад... тӀемах дараш. ТӀом болабеннача хьалхарча деношка фашистий гӀаьрахошта духьала тӀом болабаьб эскара даькъо, хӀаьта репортер Ленинграде юха цӀиннав эггара хьалхара фронтовой сурташ а дахьаш.

Цхьа ха яьлча М. Редькин вохийт авиацион даькъе спецкоралла. Фецарча тӀем тӀа белгалбаьннача летчикий — Советски Союза Турпалий М. П. Жукова, П. Т. Харитонова, С. И. Здоровцева сурташ даьхад цо.

Цул тӀехьагӀа Марк Степанович Брянски фронте спецкор хиннав, Кавказ лораеш хиннача бӀуннашка хиннии.

Кхераме, чоалхане, бехктоккхаме бола тӀема фотокорреспондента болх а беш М. С. Редькина тӀейн гӀийнарча хана даьхнд монстагӀех мукъаьлхача городий: Краснодара, Керча, Донецка, Одесса, Севастополя, Вильнюса, Каунаса сурташ.

Цо даьха сурташ фашизма даьхни сибат гучадоахай дола документаш санна хӀана историчесни архивашка дада.

ТӀом чакхбоаллаш М. Редькина даьккхад Берлински операце сурт. ХӀаьта 5 мая, кхыча советски журналисташна цкьана цо сурташ даьхад йохаяь карарзаьча ,рейхстага. Репортер хиннав фашистски Германе капитуляци ярах долча документашта кӀал кулгаш яздеча, цо сурташ даьхад ГаьнарчаМалхбоале японски Квантунски эскар эшадеча хана.

Сийлахь - боккхача Даймехка тӀема фотоисторена юкъе доккха дакъа дихьа вола фотожурналист М. С. Редькин тахан а болх беш ва. Из хьалха а санна мехка гӀолла лел. Даьхен тахалара фотографически сибат хьахьоахара болх беш.

СУРТАШ ТӀА: 1. Фотокорреспондент Марк Степанович Редькин (1980 шу). (П. АКИМОВА сурт).

2. «Баркал хьона, салтӀ! кӀаьнк!» яха сурт (1943 шу).

3. «Котало» яха сурт. (Советски талнисташ Берлине. Май, 1945 шу).

М. РЕДЬКИНА сурташ. ТАСС фотохроника.

Нохч-ГӀалгӀайчене Советий Ӏаьдал этта 60 шу дизарга

ДЕЗАГӀДОЛА РУЗКЪА ЛОРАДЕШ

Коммунистически партеи Советски правительстван чӀоагӀа йоакхо ю халкъа унахцӀенон. «Социальни декхараашта юкъе советски наькъха унахцӀено лорадарал лоархӀаметӀа хӀама дац», — аьнна белгалдаьккхар новкъаста Л. И. Брежнева парте XXV-ча съезде.

«СССР бахача наха медицински гӀулакх дари цар унахцӀено лоради дӀахо я тоадара де дезарех» болча КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам тӀа белгалдаьккхад. халкъа вахара материальни культурни боарам хаддаш лакхбарах, медицински учреждениеш дуккха хьалъярах, бахача наха мах тела а ца безаш медицински гӀулакх дарахи медицина шерра дегӀаккувларахи халкъа унахцӀено лораяра даькъе вай мехка белгала доккхий толамаш даьхалга.

Ше хьахиннача хьалхарча деношка деза Советий Ӏаьдал доладеннад халкъа унахцӀено лораяра даькъе шерра программа кхочашъе. 1917-ча шера 22 декабре арадаьлар мехка мел бахача наха мах тела ца а безаш дизза медицински гӀулакх дара юхьит дӀайолаь дола «Цамогаш хилара страховани ярах» яха Советски правительства декрет.

Наьха вахара хьалаш тоадаларни цхьана вай мехка цӀенденна дӀадаьнна хорш, чума, кӀиргаш, кхьдараш санна дола миллионий вахар дӀакхиьа унзара лазараш, чӀоагӀа лаьгӀденнад кхайнор, производстве хулаш йола човнаш. СССР Конституце тӀа дӀачӀоагӀъаь йола советски наьхи шоай унахцӀено лораяра бокъо Ӏалашъю унахцӀено лораяра паччахьалкхен система, лазарашта профилактика яра тӀадерзадь гӀулакхаш кхоачашдарца.

Халкъа унахцӀено лораяра социалистически системах доакха дикадараш къаьгаӀа гу буржуазни мехкашкарчуйца из нийсйича. Цу мехкашка шийн тайпара бизнес а хиннад дӀаэттай медицина. Эггара хьалха унахочун могашал а йоацаш дарба дарах цунгара хьаданкха йиш яр лора ладгадоалларгдолаш дӀаоттадаьд цига гӀулакх. Тахан США, масала, ворандцит дӀадан кхарахн човерзалца больнице гӀулакх дарахи унахочун 1189 доллар дала деза, гландаш дӀаяхарах — 500 доллар, хӀаьта ймамараш хувцарох 13 эзар доллар доних. Адамий историчухь алхха Сийлахь-боккха Октябрь котбаларо мара тоpo аланзар халкъа унахцӀено лораяра гӀулакх боккха лоархӀам бола паччахьалкхен социально - политически проблема санна дӀаоттаде а кхоачашде а.

Мехка кхыйолча моттигашка санна, Нохч - ГӀалгӀайчен унахцӀено лораяра органий учреждениеш болх а вӀаштӀехьбоаш КПСС XXV-ча съезда решенешка, халкъа вахара хьалаш дӀахо а тоадара тӀадерзадаьча партен правительствен съезмашкен директивашкен хасикжа.

Сийлахь йоккха Октябрьски социалистически революци хиллале хьалха Нохч-ГӀалгӀайчене юкъера лаьхӀача бахачи нахах 10 эзар сага цхьа лор а цхьа юкъера медицински болхло а кхачацар. ХӀаьта тахан 10 эзар сага 20 лор, 57 юкъера медицински болхло, 114 сага вуриййта больничи маьнги кхоач. Таханарча дийнахьа республике къахьегаш 2655 лор, 7 эзар юкъера медицински болхло ва, больницашка 11 эзар сага дарба до моттиг я. Лораштеи юкъерча медицински болхлоштеи юкъе тоьал доккха дакъа дӀалоац нохчашеи гӀалгӀашеи. Иштта, лорашта юкъе нохчех 896 саг ва, хӀаьта гӀалгӀаех — 243. Юкъерча медицински болхлошта юкъе 2319 вайнаьха саг ва. Республике болх беш я 77 больничи учреждени, 13 диспансер, 26 поликлиникей амбулатори, 8 санатори, 54 берий ясли, 2 берий цӀа, 19 санэпидстанци. Цунна цхьана хьалъеш латт дарбан профилактически учрежденешта лаьрхӀа йола керда корпусаш. ТӀа-тӀа дукхагӀа лакха квалификаци йолча медицински кадраца Ӏалашхулаш йоагӀа дарбан учреждениеш. РСФСР унахцӀено лораяра министерстве хӀара шера республике балха хьожаву 250-га кхачалие специалист-лор, царех аханел дукхагӀбараш юрташка балха болх.

Эггара везагӀдола хӀама, доккхагӀдола рузкъа нах ба, цар унахцӀено я. Цудухьа Нохч - ГӀалгӀайчен медикаша шоай низ а хьинар а кхоадац дарба дара ерригача этапашка наха эшшаш дола медицински гӀулакх дара, дарбан - профилактически гӀулакхаш чакх а доахаш, къахьегамхой хьинарчи вахара ха йаьхъяра.

УнахцӀено лораелга вӀаштӀехьдаккхара ленински принципаш дерригӀа чакхъяхаро дерригача дуненна хьалхашка хьахьекхад унахцӀено лораяра социалистически система буржуазничул дукха а дикагӀа хилар. Паччахьалкхено советски нах могашмаьрша, вахара шорлонах булаш бахийтара цхьаккха хӀама кходац. Иштта, духьал цхьан шера йокха йоацача вай республика унахцӀено лораяра 1980-ча шерара бюджет 40 миллион сомал тӀехьлыыйй. Республика медикаша хаддаза пайда ийбу медицински Ӏилмана карагӀаьннарех, балха юкъехувл кердагӀа йола аппаратура, дарба дара толашагӀйола методаш. Цудухьа хӀана вӀаштӀехьдоаз онкологически лазараш гаьна далалехьа гучадеха а уж кхийтта нах учете дӀаяттабе а.

Нохч - ГӀалгӀайчен медикаша шоай керттерча декхарех лоархӀ дарбан-профилактически болха боарам айбелга; диагностика дикал лакхъелга; къона квалифицированни кадраш кийчъелга; специализированни доле поликлинически стационарнии хьалашка медицински гӀулакх дегта ергадоахаш тоадегга. Уж шоашкара доагӀаш дола дикъа юкъеккахьа гӀерташ ба наькха унахцӀено чӀоагӀъяра тӀаерзаь йола парте XXV-ча съезда решенеш кхочашъяра. Цу декхарех лоархӀабара мел эшар долаш да царга кадраш а материальни база а.

Б. КИНДАРОВ,
НГӀАССР унахцӀено лораяра министра заместитель.

ОЛИМПИАДАНА ЛАЬРХӀА СВЕТИЛЬНИКАШ

Олимпиадана спортсооружениеш тренераши кийчбенна Ӏаш. КӀезига гӀулакх доагӀаш бац олимпийски оборудовани лоаттае езаш бола официальни поставщикаш а. Царна юкъе ба «Ватра» яхача Тернопольски производственни объединенера украински электротехникаш а. Укхаза хьалтьай стадионаштен спортивни залаштен лаьрхӀа сердал тела баьхха-дика прибораш.

— «Ватра» керттера продукци, — дувц объединене керттерча инженера Игорь Гурова, — промышленни светильникаш, буровикашта лаьрхӀа прожектораш, телестудешта лаьрхӀа сердал тела аппаратура, хрустальни люстраш. Цул совгӀа, самолета борта тӀа а метро вагона чу а го йиш йолча массазарча люминесцентни лампашта лаьрхӀа тха объединене арахец уж хьалсога а боарам тӀа йоагӀаш а аппараташ. Шера конвейера тӀера хьаьд цу тайпара 10 миллион аппарат. Из цу тайпара йола устройстваш араэцачарех Европе эггара йоккхагӀа йола производство я.

— Дотув даьккхача прожектора корпуса тӀа, — дувц «Ватра» керттерча конструктора Валентин Ковригина, — Олимпиада-80 эмблемей дикала Знаки. Шийн технически характеристикашца диллача доазол дехьа хьаьнча цу тайпарча олимпийски оборудованена няйсса йолча прибора лакха класс хиларан цо тешаме болх бергхиларан йола гаранти я из. Кердача светильникашта тешаме болх беш хиларах бе боагӀа мах бир специалисташа соахка аьккий СССР-а халкъий Спартакиада йолча хана. Лужникашка йолча Центральни спортивни арена тӀа керда прожектораш хьалсегача хана ахкан йийсо бӀаьстен дийнахьа сийрда малх хьежаш санна сийрда а йоаккхаш, стадиона йоккха че хьалйизар. Цо телевидене операторий йолх а белгала аттагӀа белга вӀаштӀехьдаьккхар. Кердача светильникашта бос болча телепередачай дикал а айинр. Цар тӀехдика хьалаш хьадир садайначул тӀехьагӀа яхьаш дӀахьоккара.

Прожекторашка къегаш йола сердалон цӀов хьабу металлогалогенни лампаи алюминиевни отражателеи гӀоица. Бакъда, керда прожектор лампей отражатели хинна Ӏаш, из сердало тела бӀарчча установка я. Цунна чуйоагӀа управленеи сихха хьалсогеи блокаш, трансформатораши прибор мачта тӀа дӀачӀоагӀъеш йола лаьрххӀа каркаси.

Люстра хьаллотаяра тоьам ба выключатель хьакӀалтӀаьаккхача. Прожектор беррагача шийн низаца хьаллоталу кӀезига - дукха ха яьлча. ДӀаяйлаел оаш, стадионера телепередачаш еча хана цӀаьхха прожектораш яйча хургдолчул Цу сахьате уж хьаллотадургьяц... ХӀаьта цу секундашка керттера спортивни событеш хила йиш а ма йий. Дега а доацаш из хӀама ца хилийтара фу дердар?

Из доаш къоастаде новкъостал дергда цу сахьате уж хьалсогача шийн тайпарча устройства. Цу тайпара йола аппарат хьалха хьеш я. Из хьеча хана конструктораша массехк чоалхане проблема къоастаяьй, царех цаӀ — йӀоюхалах кхерорийовца изоляци хьаелга. Хоаш ма хилара, светильник шоалагӀа хьалсогача хана цун ла езаш хул Цельсех лаьрхӀача бӀаьи градусаш йола температура.

Феликс ДАНИЛОВСКИЙ. (АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Барт тайна коллектив

Массаза а хӀамаш дика тегарца белгалъяьннай Мичурина цӀерагӀча поселкера № 12 йола ателье. Данман дукха нах хул укхаза шоашта барзкъаш дайташ. Ер шийтталагӀа шу да из ателье хьайийлла, цу хана деза цун заводующи волаш болх беш ва Анопов Владимир Атабекович, шийн балха воккха специалист.

Укхаза къахьегаш 25 саг ва. Царех дукхагӀа бараш комсомолкаш, къона мехкарий ба. Абдулаева Асяс укхаза болх бу кхо шу да, пхелагӀча разряда швея я из. Ателье болх бе из ера № 26 йола профессионально-технически училище чакхъяьккхачул тӀехьагӀа. ХӀара денна норма цо кхоачашъю 120—130 процент. Цеха комсомольски организаце секретарь я из. ТӀехапаьна дувкаду баракъаш тегача отделе я из къахьегаш. Иштта дика къахьегарца белгалбаьннаб укхаза бригадир Садулаева Сацита, швея Ибриева Зара, кхыбараш. Шоай болх дукха безаш, хьинаре къахьегаш лелабу мехкараша. Соахка укх ательера мехкарий социалистически яхье баьннабир № 16 йолча ателье коллективаца.

Цу яхье котало № 12 йолча ателье къахьегамхошка кхаьчар. Наха дезалургйолчи дикача материалахи уж раьзи хургйолча хозача фасонахи чакелаш кхоачашдеш хиларца белгалъяьннай из коллектив.

Г. МУХАДИЕВ.

Спорта хоамаш

ЧАКХЙОАЛАШ ЛАТТ ТУРНИР

«Комсомольское племя» газета приз яккхара йолча Ӏаи футбола турнира ловза цхьа тур мара юхейисаяц. Масса йолча производственни командашта юкъе дикагӀа ловзаш из турнир чакхйоаккхаш йоала Аргунера «Вайнах». ДӀаяхача туре цун вӀашагӀкхетар хилар «Спартакаца». Счет 6:2 йолаш «Вайнах» кот а йоалаш чаккдаьлар из вӀашагӀкхетар. Цу дийнахьа хинна кхыдола ловзараш иштта чаккдаьлар: «Красный молот» завола командеи «Локомотиви» — 2:0, «Нефтяники» Карабулакера футболисташи 2:0, ДЮСШОР-и «Терека» ДЮСШ-и — 1:1.

* * *

ДОТТАГӀЛЕН ВӀАШАГӀКХЕТАРАШ

Укх деношка вай ДЮСШОР-а футбольстий команда яр Махачкалерча. «Динамо» яхача мастерий командаца город Избербаше ловзаш. Счет 3:0 йолаш фусамлай кот а боалаш къаьстар из ловзар.

* * *

ДӀалахача кӀирандийнахьа ДЮСШОР-а футбольни майда тӀа доттагӀлен вӀашагӀкхетар хилар СДЮШОР-еи Орджоникидзерча кагирхойи. Цига яхье яьнна яр 1964, 1965 шерашка баьча кагирхой командаш. Цхьаь пхьан командо шоайла пхьа бургац чу ца тохаш, счет 0:0 йолаш чаккдаьлар уж шакхе а ловзар.

А. БЕК.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 МАРТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
9.05 — «Шоаш дола моттиг хьайовзийта, зурманчий!»
9.35 — «Тешам». Художественни фильм.
11.05 — П. И. Чайковский. «Итальянски каприччио».
14.30 — Керданараш.
14.50 — «СибергӀен ГаьнарчаМалхбоалехен гӀолла». Кинопрограмма.
15.40 — «Шахматни школа».
16.10 — «Хьехамча». Тележурнал.
16.40 — Концерт.
17.10 — РСФСР халкъа художника М. Сарьяна кхоллама дола телевизионни фильм.
18.00 — Миллионий ленински университет.
18.30 — Мультфильм.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Вариант хармар» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
19.50 — Фигурни ког-соалазаш хахкарах йола дунен чемпионат. ФРГ-ера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Оста-кинерча концертни студе йоалаяочунца Ю. Нагибина вӀашагӀкхетар. Цул тӀехьагӀа — «Тахан дунен тӀа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — Нальа школа.
8.40; 9.45 — Зоологи. 7-гӀа класс.
9.05 — А. Конан-Дойль. Баькарен кхоллами вагӀонаш.
10.10; 14.45 — Испански мотт.
10.40; 11.40 — М. А. Шолохов. «Каьрдзаль целина». 10-гӀа класс.
11.10 — ПТУ дешархошта. Хими.
12.15 — «Труд» яхача Центральни Совета спорта атлетиках йола яхьаш.
13.25 — Ӏилма коммунизм. ДегӀаьнача социалистически общества политически системе.
14.15 — Деша отта кийчлучарна. Математика.
15.10 — «Улица». Художественни фильм.
16.45 — В. И. Ленин ваь 110 шу дизарга. «Ленин. ТӀехьара вагӀонаш». Документальни фильм.
17.22 — «Сийлахь-йоккхача доттагӀала хьалташ».
17.30 — «Нохч-ГӀалгӀайчо гӀолла».
18.10 — Кхетам балара сага чоалхароа кӀабахьа бола. Ленински сийранеш.
18.25 — Документальни фильм.
18.45 — «Объективо бехке дув».
19.00 — Ӏилма - популярни фильм.
19.09 — Халкъа депутатий Советашка (нохчий меттала).
19.20 — Киножурнал.
19.30 — «Патриот». (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса аьхкъаьа хийла шун, берашӀ».
20.16 — «Литературни кешарош».
20.45 — Концерт.
21.40 — «Алтунина решени ю». Художественни фильм. 3-гӀа сери.

14 МАРТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
9.05 — «Самъерлание стартыш».
9.50 — «Бертий ордвего». Художественни фильм.
14.30 — Керданараш.
14.50 — Телевизионни документальни фильмай программа.
15.25 — «Поэзи».
16.05 — Спортивни программа. Минскера передача.
16.30 — «Московски комсомола гӀулакхаш».
17.00 — Фальг болча хьошаллагӀа. «Вероника» яха художественни фильм.
18.45 — Тахан дунен тӀа.
19.00 — «Ха» яхача программа почта.
19.40 — «Кавказски пленница е Шурикана хинна керда хӀамаш». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Эрмитаж». Зимни дворец.
22.05 — «Тахан дунен тӀа».
22.20 — Фигурни ког-соалазаш хахкарах йола дунен чемпионат. Мальчаь. ФРГ-ра передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — Мехка санитарни служба.
8.35; 9.30 — Истори. 6-гӀа класс.
9.00 — Школен хьоаламе. 3-гӀа передача.
9.55 — Ӏилма-популярни фильм.
10.10 — Английски мотт.
10.40; 11.40 — Истори. 7-гӀа класс.
11.10 — Революционни плакат.
12.10 — Студенташта-заочникашта. Лакхера математика.
13.25 — Советски право. Уголовни бехктокхам.
14.10 — Деша отта кийчлучарна. Физика.
14.40 — Эзараш — лора.
15.10 — «Сийлахь - боккха Даймехка тӀом» яха киноэпопея. 13-гӀа фильм. «Украина мукъаьнкхар».
16.35 — Литературни вӀашагӀкхетараш. В. И. Ленина дола дош (нохчий меттала).
17.15 — «Хинслужба — юрта хьалхара гӀаваш».
17.30 — Киножурнал.
17.40 — «Нохч-ГӀалгӀайчо гӀолла».
18.00 — «Билача наьха хьоштат дикагӀа кхоачашдара» (нохчий меттала).
18.30 — Документальни фильм.
19.00 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Химик» (Воскресенск) — «Спартак». Перерыве — «Тахан дунен тӀа» яхи информационни выпуск.
21.00 — И. Брамс. Концерт.
21.40 — «Суж до хьахиннача денах». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

13 МАРТ

6.00 — «Механизатораш кхашка арабаьнаб». Репортаж (гӀалгӀай меттала).
6.35 — Амараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Сатирически байташ» (нохчий меттала).
8.40 — «Барт йолча дезале» (нохчий меттала).
9.15 — «Культура учреждении — ленински юбилейна» (нохчий меттала).
9.30 — И. Карницкая. «Ловзаш-вар» яха оркестра йола пьеса (эрсий меттала).
9.45 — Ерригсоюзни ленински субботника наькъадоахаш (нохчий меттала).
18.00 — Передачий программеи хаоттамах бола хоами (эрсий меттала).
18.05 — И. Королев. Концерт (эрсий меттала).
18.15 — «В. И. Ленин вай мохк», 2-гӀа беседа (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Дега лоӀамагӀа» (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Ден йолча темагӀа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.

Хаоттам

Тахан республике гӀоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, лаьгӀо догӀа а делхаш. Ӏуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш. малхбоалехьара секунде 7 — 12 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —2 +3. Грозне +1 +3 градус йолаш хилеи тарлу.

Кховна морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йоачаш а йолаш, дохк а доллаш, ша билла а йолаш. малхбоалехьара секунде 5 — 10 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 1 — 6 градус шелали дийнахьа 0 — 5 градус йӀовхали йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Дипломаш хьайийду кагирхоша

Грозненски мехкдаьтта техникуме укх денош дӀахьош да дипломни проекташта защита елга. ЦӀера духьаларча кхерамален техника отделенера 55 кагирхо дийша ваьннав. ТӀехдика оценкаш а яьха, дипломаш хьайийнад Вахаев Амранея Пироженко Дмитрея. ХӀаьта геофизически отделене дийша йистебаьннарашта юкъе тӀехдика дипломни балхаш кийчдаьрех ба Росланбекова Марина, Егорова Ольга, Кононенко Марина, кхыбараш.

Къилбаседа Кавказа дешара заведенешта юкъе къахьегӀарех цаӀ йолча Грозненски мехкдаьтта техникума укх шера 50 шу дуз. Цу шерашка техникумо кийчъяьь СССР мехкдаьтта промышленноста эшаш вола 13 эзар специалист. ХӀаьта укх шера из дешара заведени чакхйоаккх 270 зӀамигача саги йоӀи.

Т. ТАРХАНОВ.

Школен вахари

ЭКСПЕРИМЕНТ: КӀИРА ЦХЬА ЗАНЯТИ

СССР-е юкъара образовани луш бола цхьа пикъ — болх беча кагирхой школа (ШРМ). Вай мехка 14 эзар совгӀа я уж, цига дешаш ва 5 миллион гаргга саг. Соахь цу тайпарча школашка дешаш ваьгӀача цхьа миллион совгӀача сага кхийла хилара аттестаташ хьайицар. Красни Пресни ягӀа цхьа школа йовзийтаргья аз. ХьалхагӀа кӀезиг дукха истори. Сийлахь боккха Дай-мехка тӀом хиннача хана, 1942 шера, «Трехгорная мануфактура» яхача комбинате массехк школьни класс вӀашагӀъеллар. Царгара дӀайолаелар болх беча кагирхой школа.

— Уж вӀашагӀйоккха езаш хилар, — дувц «Трехгорке» классех «хьахиннача» № 43 йолча болх беча кагирхой школа хьехархочо Цецилия Миллера, — тӀема ха хиларца, цу хала дешар дита а дита, тӀем тӀа бахача шоай даьшта меттел предприяте болх бе баьхкабар кхелете кагирхой. Мехка болхлой кулгаш эшар.

Цецилия Миллер — къаьна хьехархо. 28 шу да цо укхаза зӀамигача нахов меттиг карашта зрсий моттиг литературеи хьеха.

— Болхлой школа контингенто, — дӀахо дувц цо, — хьаккхолл «саррахьара педагогика» аьнна цӀи тилла йолча дешара специфика а. Из декхарийла я дешархочо производстве болх белга, цхьайолча хана дешаре тоьал йоккха перерыв хиннилга, цун общественни а дезалашта юкъера а гӀулакх, кхинначе сага вахаре нийслуш дола кхыдар теркалде. Масала, массазарча берий школе болх беча хьехархочо ца Ӏомаьча уронах «шинъ» оттаю. ХӀаьта оаха тхоай ма хулла кӀезигагӀа юкъехувл цу тайпара метод. Цу гӀулакха дукха ба хьанаш да. Тхо цӀаккха а дицлац цу тайпарча «таӀазарой» дукхагӀча даькъе тӀехдика волча болхлочунна халахетар делгах а цул совгӀа, ковкъосташта юкъе цун сийӀ лохделгах а. Тха кхыкъхе дешархараш де. Материал Ӏомаяра йоккхарле яр фу да ховтга. Из бахьан харе каст каста тхоай дешархо нахачи цӀагӀа а производстве а аха делаш хул тхо. Эшаш хуле балха е дешара графии хувц. ДукхагӀча даькъе иштта беча балхах дика пайда я боал. ХӀаьта тхона юкъе латтача гӀулакхашта керттера дар — кхийнача, дукхагӀча даькъе дезалаш а болаш болча, нахаца тхоай гӀулакх долга диц ца лулга.

Дукха ха йоацаш оаха тхоайцига вӀашагӀъехкар экспериментальни классаш. Нагахьа санна массазарча гайрийнарча юкъе кӀира 3—4-заза деша ухе, укх классашка занятеш кӀирагӀа цхьа мара хилац. Цу дийнахьа дешархой вӀалла болх бе а ца безаш мукъабоалийт. царна дийнахьа доагӀача ахчах 50 процент ду. Урокаш бӀарчча дийнахьа хул. Уж чакхъяхара форма массаза а санна яц: лекцеши зачеташи. Иштта долча гӀулакхо къоначча нахага шоашка дешийта, салаӀийта дукхагӀа ха хулийт.

Нийса хургдацар ШРМ-е проблемаш яц аьлча. Уж йолаш я. Деша хьаахара, дӀа ца бувлийтара... проблемаш. Бакъдар аьлча, оаш кхетадеш ма хиллара болх, дезал, дешар, салоӀилга, дерригӀа вӀашагӀтоха атта дац. ДерригӀа а цхьан дешаца дувзадена да: мукъа за мичахьара яхаргья?

Хьахетаргахьа, занятеи кердача формага даьлча (аз ювцараш экспериментальни классаш я) дукхача даькъе из доаш къоастаде вӀаштӀехьдаргда. аьнна хет.

Светлана КРИВАНКОВА, АПН корр.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта бохахча — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92, Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттен деношка

СФ02136. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1363.